

Nytt fra

ØSTMARKA

Medlemsblad for Østmarkas Venner 60. årgang Nr. 3/2026

60 år

Glimt fra ØVs 60 års historie

Men størst av alt er Østmarka nasjonalpark

SLÅ RING
OM
ØSTMARKA

60 år for Østmarka – Størst av alt er Østmarka nasjonalpark

Av Helga Gunnarsdóttir

I et ufyselig vær 8. november 1966 møttes 65 forutseende mennesker – i all hovedsak menn – på Rustadsaga i Oslo for å stifte Østmarkas Venner. Det var boligbyggingen på Skulledrud og en voksende motstand mot omlegging til flatehogst som utløste etableringen for 60 år siden. Østmarka-venn og bystyrerepresentant Reidar Eriksen som ble vår første formann startet i forkant, sammen med flere andre, en underskriftskampanje. Den fikk stor oppslutning.

Tre år tidligere – 17. oktober 1963 – hadde Eriksen vært med på det historiske vedtaket i Oslos bystyre om å kjøpe Rausjømarka – som nå er sentralt i Østmarka nasjonalpark.

– Byfolket vil få større muligheter til å fylle lungene med ren og frisk skogsluft på sine fridager, til erstatning for helsefarlig eksos og røykluft. Jeg vil også nevne den kolossale betydning det vil ha for byfolket både mentalt og fysisk å ha et større friluftsområde til rekreasjon og sport, sa Eriksen.

«Nå slår de østlige bydeler i bordet», var overskriften i Arbeiderbladet i oktober 1966, da leder i Oppsal Arbeiderparti og bystyremedlem Arne Finstad ble intervjuet om den forestående etableringen av Østmarkas Venner.

Intervjuet med ham er gjengitt i dette bladet. Han sa blant annet:

«Vi trenger Østmarka! Og vi trenger den som rekreasjonsområde mer enn noen annen mark, for det er mot øst byen vokser, – det er her man vil få den største befolkningskonsentrasjonen om noen år».

Ja, det er liten tvil om at vi trengte en forening som vernet om Marka i øst! 60 år senere fylles vi av stor takknemlighet og respekt for disse forutseende menneskene. De analyserte utviklingen og hva den ville ha å si for hogst og nedbygging av naturen, og dermed for menneskenes levekår i de voksende drabantbyene som omkranset Østmarka.

Prøv å forestille deg hvordan Østmarka hadde sett ut i dag uten Østmarkas Venner! I dette jubileumsbladet innleder vi med hilsener i anledning jubileet. Vi gir dere også noen smakebiter fra de første 30 årene av vår historie, og vi jubler over noen av våre seire de siste 30 årene.

Blant seirene står nesten tretten års arbeid for å opprette nasjonalparken i en særstilling. Arbeidet ble fullført da kong Harald i stats-

Nytt fra Østmarka – Medlemsblad for Østmarkas Venner

Utgiver: Østmarkas Venner,
Postboks 85 Nordstrand, 1112 Oslo
Ansvarlig redaktør: Helga Gunnarsdóttir
e-post: helga@styreov.no
I redaksjonen: Bjarne Røsjo og
Gunnar Kagge

Forsidebilde: *Ingvild i nasjonalparken er en av «dem som kommer etter oss».*

Foto: Helga Gunnarsdóttir
Grafisk produksjon: Aksell AS – aksell.no
Opplag: 4 600
Frist for stoff til neste nr. er 1. november 2026
Utgis med støtte fra Rælingen kommune.

råd opprettet Østmarka nasjonalpark og Østmarka friluftslivsområde 10. november 2023.

Arbeidet med nasjonalparken ga oss ikke mindre enn tre priser året etter. Av disse er den nasjonale Frivillighetsprisen den største. Den ble delt ut av kultur- og likestillingsminister Lubna Jaffery og stortingspresident Masud Gharahkhani. Det som kanskje gledet meg aller, aller mest, var at vår innsats og pådriverkraft for å verne naturen ble koblet så tett opp mot demokratiet vårt. Juryens begrunnelse som ble lest opp av kulturministeren begynte nemlig slik:

«Årets vinner av Frivillighetsprisen tar oss rett inn i hjertet av demokratiet. Når vi snakker om demokrati, er det enkelt å tenke på valgdagen. Men den kanskje største delen av demokratiet er det som skjer alle de andre dagene: på torsdag etter jobb eller en helg i vinterferien. I frivilligheten finnes det folk som engasjerer seg for en sak hver eneste dag, hele året.

Årets frivillighetspris går til en organisasjon som er med på å løfte frem den uløselige koblingen mellom frivillig engasjement og demokratiet vårt. Der det å brenne for en sak kan føre til faktiske endringer. Endringer som har noe å si for oss som er her nå, og generasjonene som kommer etter. ... Dette gjorde Østmarka til den første nasjonalparken opprettet etter initiativ fra en frivillig organisasjon. På den måten får enda flere

oppleve naturen og skape gode friluftssopplevelser».

Selv om 80 kvadratkilometer nå er vernet som nasjonalpark, naturreservat eller friluftslivsområde står fortsatt 165 kvadratkilometer av Østmarka lagelig til for hogg. På tross av markaloven er det fortsatt tillatt å flatehogge de siste naturskogene og bygge svære skogsbilveier inn i verdifulle lokalt inngrepsfrie områder.

Mens vi forbereder vårt 60-årsjubileum står vi midt oppe i en av våre største kamper – mot byggingen av en stor skogsbilvei – Dammyrveien – inn i et inngrepsfritt område som er svært viktig for friluftslivet. Tanken på veien føles usigelig tung og legger en stor demper på gleden. I disse dager henter jeg derfor styrke fra nylig avdøde kong Haralds hilsen til Norges Naturvernforbund i 2021:

*«Å ta vare på naturen er å
ta vare på oss selv og dem
som kommer etter oss.»*

Vi minnes kong Harald med stor takknemlighet. Vi takker ham for nasjonalparken og hans oppriktige engasjement for naturvern. Vi lover å fortsette kampen for å bevare naturen i Østmarka for oss og dem som kommer etter oss!

Styret i Østmarkas Venner 2026–2027

Trykksak
2041 0379

Leder: Helga Gunnarsdóttir 959 92 349

Bente Lise Dagenborg 419 22 941

Marianne Siegel 486 05 772

Kristin Lund 957 09 166

Jan Olav Nybo 450 21 640

Nestleder: Signe Nyhuus 976 24 869

Varamedlemmer:

Øyvind Pettersen 454 57 346

Sigmund Hågvar 917 14 510

Johan G. Ellingsen 909 21 568

Administrativ leder: Ingunn Lian Nylund 949 82 006, medlem@ostmarkasvenner.no

E-post til styret og ansatte: fornavn@styreov.no

Seks gratulasjoner til 60-åringen

Redigert av Gunnar Kagge

Som organisasjon med mål om å bevare Østmarka og legge til rette for enkelt friluftsliv, er Østmarkas Venner avhengig av bred kontakt med både lokal- og rikspolitikere.

Rett som det er, trenger politikerne innspill og tar kontakt. Andre ganger er det organisasjonen som ber om en prat. Uten slik kontakt ville det vært umulig å nå store mål, som opprettelsen av nasjonalparken. I kampen mot Dammyrveien er ØV og politikerne gjensidig avhengig av hverandre.

Kjære Østmarkas Venner – gratulerer med 60 år!

I jubileumsåret vil flere av politikerne sende foreningen en hilsen. Med tanke på at Dammyrveien har vært den store saken de siste årene, er det naturlig at Lørenskogs høyreordfører Amine Mabel Andresen er først ut:

Det er noe helt eget ved mennesker som engasjerer seg så sterkt for noe de mener er verdt å ta vare på. Derfor vil jeg først og fremst si tusen takk for det engasjementet Østmarkas Venner har vist gjennom 60 år.

Dere har vært en viktig stemme for Østmarka, og som pressgruppe har dere også vært en viktig motvekt når natur- og friluftsinteresser har måttet veies opp mot andre hensyn. Dere har utfordret, stilt spørsmål og sagt tydelig fra når dere mener det er nødvendig. Det skal vi være takknemlige for.

For Lørenskog er Østmarka en uvurderlig del av kommunen vår. Særlig vil jeg rette en stor og oppriktig takk for den uvurderlige innsatsen dere har lagt ned i saken om Dammyrveien. Jeg har selv hatt gleden av å stå sammen med dere i denne saken, og har på nært hold sett hvor mange timer, hvor mye engasjement og hvor store ressurser dere har lagt ned for å løfte frem hensynet til Østmarka. Det gjør meg ekstra takknemlig for den innsatsen dere har lagt ned.

For meg handler engasjementet deres i Dammyrveien om mer enn én konkret sak. Dere har bidratt til å løfte blikket og minne oss om at noen verdier ikke bare handler om hva som er riktig i dag, men også om hva vi ønsker å overlate til dem som kommer etter oss. Det er et langsiktig perspektiv jeg har stor respekt for.

For det er kanskje nettopp det som gjør arbeidet deres så viktig: Dere kjemper ikke bare for skogen vi kan gå ut i i dag. Dere kjemper for at også våre barn, barnebarn og generasjonene etter dem skal kunne oppleve den samme stillheten, naturen og friheten.

Det er et stort ansvar – og et engasjement som fortjener stor respekt og takknemlighet.

Gratulerer så mye med 60 år, Østmarkas Venner. Og takk for at dere bryr dere – så inderlig og så utholdende – om Østmarka og om generasjonene som kommer etter oss.

Gratulerer med 60-årsjubileet, Østmarkas Venner!

Gro Langdalen er ordfører i Rælingen, og sier omtrent som kollegaen i Lørenskog fra Høyre:

I seks tiår har Østmarkas Venner vært en sterk og tydelig stemme for naturen, friluftslivet og de verdiene som gjør Østmarka til et unikt område for innbyggerne våre. Gjennom målrettet innsats, stort engasjement og mange frivillige timer har organisasjonen bidratt til å sikre at Marka fortsatt er en tilgjengelig kilde til naturopplevelser, rekreasjon og folkehelse for dagens og framtidige generasjoner.

Som ordfører vil jeg også fremheve betydningen av organisasjoner som tør å være en konstruktiv pressgruppe. Østmarkas Venner har gjennom årene utfordret politikere, myndigheter og utbyggingsinteresser når viktige natur- og friluftsverdier har stått på spill. Slikt engasjement er en viktig del av et le-

vende lokaldemokrati. Det bidrar til gode diskusjoner, bedre beslutninger og en større bevissthet om hvilke verdier vi ønsker å ta vare på.

Østmarkas Venner har vist at frivillig innsats kan gjøre en forskjell. Organisasjonen har vært en pådriver for vern, tilrettelegging og kunnskapsformidling, og har skapt et engasjement som strekker seg langt utover egne medlemsrekker.

På vegne av kommunen ønsker jeg å takke alle som gjennom 60 år har bidratt til organisasjonens arbeid. Gratulerer med jubileet, og lykke til med det viktige arbeidet også i årene som kommer.

Livsmiljøet til skogsfuglene i Østmarka er truet av hogst og veibygging. Denne staslige tiuren vokter over området hvor Dammyrveien planlegges bygget. Foto: Lars Lindland

I juni i år holdt Oslos ordfører Anne Lindboe appell ved Milorg-bautaen på Sarabråten. Da var tema krigen og trusselen mot demokratiet. I ettertid hadde hun også en varm hilsen til organisasjonen:

Østmarka er en nydelig perle i Oslo som jeg har mange gode turopplevelser fra. Jeg husker spesielt alle de fine turene da barna var små – med stopp ved ruinene på Sarabråten, der vi spiste boller og drakk kakao.

Østmarkas Venner og alle de frivillige gjør en fantastisk innsats for å ta vare på et veldig viktig turområde – både for oss som bruker det i dag og fremtidige generasjoner. Uten dem er det ikke sikkert deler av Østmarka hadde vært nasjonalpark i dag.

Gratulerer med 60 år!

I Oslo er det ikke nok å ha en positiv ordfører, ØV må også ha god kontakt med byrådene. De siste årene har Marit Kristine Vea fra Venstre vært byråd for miljø og samferdsel. Mange av sakene som opptar oss er på hennes bord. Hun var ikke vanskelig å be om en jubileumshilsen:

I seksti år har Østmarkas Venner vært den viktigste pådriveren for naturen og friluftslivet i Østmarka. Det har virkelig satt varige, kanskje til og med *evigvarende*, spor. At Østmarka nå er blitt en nasjonalpark, startet med en idé løftet fram av Østmarkas Venner allerede i 2012. Etter mer enn elleve år med målrettet og utrettelig arbeid, og tett dialog med oss politikere, ble nasjonalparken opprettet i 2023. Det hadde ikke blitt noen nasjonalpark i Østmarka uten dere!

Som lokalpolitiker for Venstre i bystyret, og nå som miljø- og samferdselsbyråd, har jeg hatt gleden av å samarbeide tett med Østmarkas Venner i flere saker. Det gjelder blant annet arbeidet for Østmarka nasjonalpark, men også kampen mot Dammyrveien, der Østmarkas Venner har stått på dag og natt for å utfordre Statsforvalterens tillatelse til å bygge skogsbilvei i et verdifullt naturområde i Østmarka. Sivilombudets avgjørelse og den påfølgende omgjøringen av tillatsen viser

hvor viktig det er at noen følger med, stiller de vanskelige spørsmålene og ikke gir seg.

Et helt nytt eksempel er Markafondet, som byrådet lanserte rett før sommeren. Her har vi bestemt at hele erstatningen på 361 millioner kroner etter vernet av Østmarka settes inn i fondet, og avkastningen skal brukes til å bevare og styrke naturverdiene i Marka. Det gjør at vi får enda mer kraft og stabil finansiering til naturrestaurering og mer vern. Fondet ble lansert sammen med blant annet Østmarkas Venner på Rustadsaga, og vi vil ha tett kontakt i utarbeidelsen av retningslinjene for fondet.

Østmarkas Venner har vist gjennom 60 år hva kunnskap, utholdenhet og kjærlighet til naturen kan utrette. Jeg er glad for samarbeidet vi har hatt, og håper vi får til minst like mye sammen i årene som kommer.

Gratulerer med jubileet!

Jeg bøyer meg i lynga!

I mange av de største sakene er det ikke nok å snakke med lokalpolitikere. Også på riksplan må vi ha samarbeidspartnere. Stortingsrepresentant for Akershus Une Bastholm fra Miljøpartiet De Grønne bor selv på Bøler og er en aktiv markabruker. På spørsmål om forholdet til ØV, begynner hun med:

Vill, buktende og hemmelighetsfull, med snirklete stier, bratte vegger og sjenerte vann. Tenk så heldige vi er, som har Østmarka vi kan gjemme oss i og glemme oss bort i. Men hell er det ikke. Det er takket være vennene, som vokter skogen med argusøyne og sylskarp penn – Østmarkas venner.

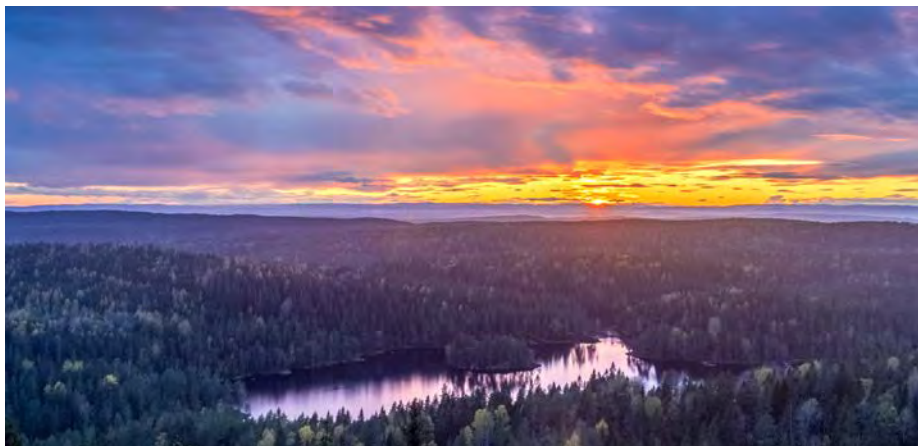
For det har ikke manglet på trusler. Uten kyndig motstand, ville vi fått et sjakkbrett av skogsbilveier, kraftlinjer og sykkelveier, produksjonsskog og hogstfelt, bygninger, skytefelt og idrettsbaner. Og nasjonalpark kunne vi sett langt etter! Flere, oppkjørte skiløyper og sykkelvei til Sandbakken kan være fristende, men det har en høy pris for natur, dyreliv og det som gjør Østmarka unik: Så eventyrlig, villmarkspreget og rik, kliss oppi Norges tettest befolkede område.

I det siste har vi blitt godt kjent gjennom arbeidet mot Dammyrveien. For en imponerende, kirurgisk presisjon dere har! På grunn av dere, har vi fått avdekket hvordan Statsforvalteren gjør ugyldige vedtak og overkjører lokaldemokrati på feil grunnlag for å tilrettelegge for skogsveier – noe som har betydning langt utover Østmarkas grenser.

Jeg tar skoene av og bøyer meg i lynga. På vegne av dyr, sopp og planter, og alle oss som elsker Østmarka. Alle oss som finner oss selv og noe enda større her: Gratulerer til jubilanten og tusen takk – så langt! Måtte de neste 60 årene gi oss færre kamper og flere turer i en stadig mer utvidet nasjonalpark.

Vakre Eriksvann på grensa mellom Oslo og Akershus – vernet for evig og alltid. Foto: Anders Rinvoll

Solnedgangen over Østmarka nasjonalpark sett fra Tonekollen. Foto: Bjørnar Thøgersen

Alle marker skulle hatt venner som Østmarkas Venner!

Østmarkas Venner er den eneste organisasjonen som utelukkende arbeider for Østmarka. Men vi trenger venner og samarbeidspartnere. Naturvernforbundet er viktig for oss, både fylkeslaget i Oslo og Akershus og nasjonalt. Styreleder Truls Gulowsen sendte en hyggelig hilsen like før han gikk av:

Gratulerer med 60-årsjubileet, og tusen takk for innsats, kunnskap, standhaftighet og samarbeid. Alle naturområder og «marker» skulle hatt venner som Østmarkas Venner. Gjennom 60 år har dere koplet nærområdekunnskap med naturkjærlighet, friluftslivsinteresser og kulturhistorie til en uslåelig miks av grunner til å bevare Østmarka som et pusterom for framtidige generasjoner av både mennesker og andre arter, og sammenliknet med de fleste andre naturområder i Norge, særlig i pressområder som Oslo, har dere lyktes spektakulært godt. Til tross for åpenbare naturkvaliteter, virker det fullstendig usannsynlig at Østmarka skulle kunne blitt Norges første skikkelige skogsnasjonalspark uten Østmarkas Venners fantastiske og inspirerende innsats.

Ofte tenker jeg at «ad-hoc» organisasjoner heller burde melde seg inn i Naturvernforbundet og gjøre arbeidet derfra, men i tilfellet Østmarka tror jeg organiseringen har vært helt rett. Vi har felles mål om bevaring av disse unike områdene, men dere kan lettere spille på flere strenger, holde fokus på området over tid og bygge bredere allianser. Så lenge samarbeidet fungerer så godt som det gjør, blir vi sterkere sammen enn hver for oss. Og den Losbyveien må vi snart få begravet for godt.

Tusen takk, gratulerer med dagen, og stå på!

Østmarkas Venner 60 år og Østmarka nasjonalpark 3 år

Østmarkas Venner (ØV) ble stiftet på Rustadsaga 8. november 1966. I anledning 60-årsdagen, inviterer vi til en markering i **Bøler kirke kl. 18.00 tirsdag 10. november** – som er 3-årsdagen for opprettelsen av nasjonalparken vår.

Programmet for dette doble jubileet består av følgende deler:

18.00 ØVs historie, og Østmarkas betydning nå og i framtida

Bilder fra Østmarka

Vi får blant annet besøk av stortingsrepresentant Une Bastholm, miljøbyråd i Oslo Marit Kristine Vea, ordfører i Lørenskog Amine Mabel Andreassen og fylkesråd for miljø i Akershus Solveig Schytz.

Une Bastholm

Marit Kristine Vea

Amine Mabel Andreassen

Solveig Schytz

19:15 Østmarkabit fra Rustadsaga

Vi møtes til prat, samt Østmarkabit og drikke fra det nye vertskapet på Rustadsaga

20:15 Hyllest til naturen og Østmarka i ord og toner

Sølvguttenes solistkor med dirigent Frikk Heide-Steen, koret Parenti Vocalis med dirigent Vigdis Oftung, og jazzmusiker Georg Reiss opptrer. Opplensing av korte tekster om Østmarka

21.00 Vel hjem

Arrangementet er gratis og åpent for alle, men krever påmelding. Ved stor pågang blir våre medlemmer og inviterte gjester prioritert. Lenke til påmelding blir lagt ut på våre nettsider 15. september.

Det er få parkeringsplasser ved kirken så bruk T-bane eller buss. Alternativt parkering ved Bøler senter.

Boligbyggingen på Bøler (bildet) og Lambertseter gikk hardt utover friluftslivsområdene på Oslos østside på 1950-tallet. Da turen kom til Skullerud i 1964, gikk alarmen. Foto: Oslobilder.no, Widerøes Flyveselskap / Otto Hansen.

Etablert for å kjempe mot asfalteringen av Østmarka

Tekst: Bjarne Røsjø

Østmarka har alltid hatt mange venner, men har også vært under et nærmest konstant press fra grupper som ville bruke området til noe «nyttig». Boligbyggingen på Bøler og Lambertseter gikk hardt utover friluftslivet på Oslos østside på 1950-tallet, men da utbyggerne slapte knivene og siktet på Skullerud på 1960-tallet gikk alarmen.

Den tallmessig største protesten mot nedbygging av Osломarka kom allerede i 1946, da mellom 30 000 og 40 000 mennesker demonstrerte på Rådhusplassen i Oslo mot Oslo Lysverkers planer om å bygge kraftgater tvers gjennom Nordmarka. Protestaksjonene førte ikke fram, og bygstyret vedtok med

to stemmers overvekt at de såkalte Hølsledningene fra Hol Kraftverk i Hallingdal skulle bygges.

Dette er utdrag fra en artikkel som ble publisert første gang i Nytt fra Østmarka nr. 3/2017.

Landet skulle bygges, krigen hadde skapt et samhold som fikk nordmenn til å løfte i flokk, og bosettingsmønsteret ble endret ved at mange flyttet fra landsbygda til byer og tettsteder. Fra slutten på annen verdenskrig og fram mot ca. 1970 opplevde Norge en eventyrlig vekst på nesten alle områder i samfunnslivet.

Press på naturen

Men mot slutten av 1950-årene ble det også stadig klarere at økende befolkning og en rask teknisk utvikling førte med seg noen ulemper. Det oppstod blant annet et stadig sterkere press på naturen og naturressursene. Dette førte til at Norge fikk Lov om naturvern i 1954, med en åpning for opprettelse av nasjonalparker. Også opprettelsen av Statens naturvernråd i 1955 bidro til at naturvernarbeidet i Norge fikk et løft. Naturvernforbundet var blitt etablert allerede i 1914 for å drive med klassisk naturvern, og på 1960-tallet begynte forbundet å jobbe med et bredere spekter av saker.

Utbyggingen i pressområdene rundt hovedstaden fortsatte likevel nokså ufortrødent, og på 1950-tallet ble landlige Lambertseter utviklet til Oslos første drabantby. I 1964 begynte boligbyggingen også på Skullerud, omtrent samtidig med en voksende motstand mot omleggingen til industrielt skogbruk i Oslomarka. Nå begynte mange friluftslivsinteresserte på Oslos østkant å frykte at dette skulle bære helt galt av sted, og en av dem var Østmarka-traveren Reidar Eriksen fra Etterstad. Han ble så bekymret at han i 1966 tok initiativ til en underskriftskampanje, som på rekordtid fikk stor oppslutning.

De første avisoppslagene

Reidar Eriksen var sosialkontrollør av yrke og satt i Oslos bystyre for Arbeiderpartiet en periode på 1960-tallet; da var han blant annet med på å vedta at Oslo skulle kjøpe Rausjømarka i 1965. Året etter fikk han med seg ti andre ildsjeler og etablerte et arbeidsutvalg som skulle forberede etableringen av en venneforening for Østmarka. Et av med-

ØVs første formann, Reidar Eriksen, fotografert i 1989 sammen med daværende formann Kai Ekanger (1929–2018) utenfor Skullerudstua. Østensjø Janitsjarorkester i bakgrunnen. Foto: Magnus Aasnes.

Nå slår de østlige bydeler i bordet Livsviktig å bevare Østmarka som rekreasjon- og friområde "Østmarkas venner" et faktum om en måned

Så snart det bare antydes eller annet som kan bety aldri så lite innhogg i friarealene i Oslos nord- eller mark, skrises det voldsomt opp. Friarealene må røres, — de er byens ger! heter det. Skjer noe i de østlige bydelene, hører man faktisk ikke minste pip til protest.

Derfor er Østmarka etter hvert blitt stadig mer og mer amputert, — snart har man ytterst lite igjen, hvis utviklingen skal fortsette som hittil. Derfor er det nødvendig med å reise en opinion også der. — Vi trenger Østmarka! Og vi trenger den som rekreasjonsområde mer enn noen annen mark, for det er mot øst byen vokser, — det er her man vil få den største befolkningskonsentrasjonen om noen år.

Der er Arne Finstad, tidligere formann i Oppsal Arbeiderlag, nå bl. a. bystyremedlem — som sier dette. Finstad er for øvrig en av initiativtakerne og underskriverne til et opprop som ble spredt overalt i Østmarka, der turgfolk var å se siste søndag.

Oppropet slo ganske enkelt fast at nå gjelder det bevaringen av Østmarka. — Det står til den enkelte om Østmarka skal bevares for nåtid og framtid, het det i oppropet som konkluderte med en oppfordring om å danne en forening til Østmarkas beskyttelse. Samtidig ble det lagt ut tegningslister ved utfartsstedene, der interesserte kunne skrive sitt navn som tegn på at de er villige til å bli med en slik forening.

A-partilagene tok initiativet

— Aksjonen som nå settes i gang, er en tverrpolitisk affære, sier Finstad. Egentlig begynte den da de lokale foreninger av Det norske Arbeiderparti i de østlige bydeler, for vel ett års tid siden vendte seg

til byens myndigheter med oppfordring om å få en plan for utnyttelsen og bevaringen av Østmarksområdene. Det som uroet var at stadig nye arealer legges ut til bebyggelse og trafikkårer.

Ennå mer urovekkende synes utviklingen å ha blitt, ved at angrepene mot friarealene ikke lenger kommer bare fra Oslo, men Oslos nabokommuner har jo også sine utbyggningsplaner som mer og mindre "spiser" seg innover dyrebare skogsområder.

Derfor er det ikke nok bare at Oslo kommune, begynner å vise aktsomhet, understreker Finstad. — Nabokommunene må også vekkes til Årvakenhet. Skal Østmarka beskyttes så å si fra alle sider, er det grunn å frykte at verdifulle rekreasjonsområder for en stadig voksende befolkning, kan gå tapt. Men Oslo — som den største part og interessant — bør gå foran i dette meget betydningsfulle bevaringsarbeid, mener Finstad.

Spontan oppslutning om aksjonen

— Folk som var på tur i Østmarka søndag og som kom innom noen av utfartsstedene, innspekto spontant oppfordringen om å skrive seg som medlemmer i «Østmarkas Venner». Ikke minst spontan var oppslutningen av turglere som gjestet det nye, populære utfartsstedet Mariholtet ved Elvåga. — Ja, dette skal vi være med på, var om-

kvettet så langt Arbeiderbladets medarbeider kunne oppfatte det.

Etter at tegningslistene har ligget ute ca. en måned, vil det bli innkalt til konstituerende møte i foreningen, heter Arbeiderbladet.

De nærmeste oppgavene

I oppropet er noen av de aktuelle oppgaver formulert i ni punkter. Der heter det:

Vi vil arbeide for:

- Det er meget viktig å få fastsatt byggegrenser så marka blir akkurat mest mulig.
 - Naturen må bevares uten for store inngrep ved f. eks. snauhogst m. v.
 - Forlengelse av lysløype til Sandbakken.
 - Bygging av hoppbakker og slalåmbakker på egnede steder.
 - Frigjøring av vann for bademuligheter.
 - Bygging av serveringssted på Mariholtet og andre steder hvor det trengs.
 - Skrapeturdeltakerne med omgivelser må bevares for bad- og friluftsliv.
 - Platå på Skullerudtjellene bør settes i stand som sole- og utsiktsplass.
 - Arbeid for samlingssteder for sportsfolk i marka, til felles hygge, også hverdagskvelder.
- De som har skrevet under det første oppropet er følgende:
- Terje Aarnes, Nordstrand, Reidar Eriksen, Etterstad, Jacob Langhi, Bøler, Arild Mikkelsen, Nordstrandshøgda, Hugo Sandberg, Bagerud, Arne Finstad, Oppsal og Trygve Deborg, Lambertseter.

Landets største
dragskurkonkurranse

«Nå slår de østlige bydeler i bordet», konstaterte Arbeiderbladet da Arne Finstad ble intervjuet i oktober 1966.

lemmene i utvalget var AP-politikeren Arne Finstad (1927–1987), som ikke la fingrene imellom da han ble intervjuet i Arbeiderbladet i oktober 1966:

Så snart det bare antydes et eller annet som kan bety et aldri så lite innhogg i friarealene i Oslos nord- eller vestmark, skrives det voldsomt opp. Friarealene må ikke røres – de er byens lunger! heter det. Skjer noe liknende i østlige bydeler, hører man faktisk ikke det minste pip til protest. Derfor er Østmarka etter hvert blitt stadig mer og mer amputert, snart har man ytterst lite igjen, hvis utviklingen skal fortsette som hittil. Derfor er det nødvendig med å reise en opinion også der. Vi trenger Østmarka! Og vi trenger den som rekreasjonsområde mer enn noen annen mark, for det er mot øst byen vokser, – det er her man vil få den største befolkningskonsentrasjonen om noen år.

En tverrpolitisk aksjon

Arne Finstad var bystyremedlem og tidligere formann i Oppsal Arbeiderlag og ble senere adm.dir. i Oslo Lysverker. Han fortalte i intervjuet at det var en tverrpolitisk aksjon som var satt i gang, men at den hadde begynt året før. Da hadde lokale foreninger av Det norske Arbeiderparti i de østlige bydeler «vendt seg til byens myndigheter med oppfordring om å få en plan for utnyttelsen og bevaringen av Østmarksområdene». Responsen på dette hadde vært laber, og dermed ble det nødvendig å ta et eget initiativ. Aktivistene utformet et opprop og inviterte folk som var på søndagstur til å skrive under, fortalte Arbeiderbladet i den samme artikkelen:

Folk som var på tur i Østmarka søndag og som kom innom noen av utfartsstedene,

imøtekom spontant oppfordringen om å skrive seg som medlemmer i «Østmarkas Venner». Ikke minst spontan var oppslutningen av turgåere som gjestet det nye, populære utfartsstedet Mariholtet ved Elvåga. – Ja, dette skal vi være med på, var omkvedet så langt Arbeiderbladets medarbeider kunne oppfatte det.

Arbeiderbladet publiserte også et utdrag av oppropet, slik at leserne kunne få et inntrykk av hva Østmarkas Venner ville arbeide for:

- Det er meget viktig å få fastsatt byggegrenser så marka blir skånet mest mulig
- Naturen må bevares uten for store inngrep ved for eksempel snauhogst m.v.
- Forlengelsen av lysløypa til Sandbakken
- Bygging av hoppbakker og slalåmbakker på egnede steder
- Frigjøring av vann for bademuligheter
- Bygging av serveringssted på Mariholtet og andre steder hvor det trengs
- Skraperudtjernet med omgivelser må bevares for bade- og friluftsliv
- Platå på Skullerudfjellet bør settes i stand som sole- og utsiktsplass
- Arbeid for samlingssteder for sportsfolk i marka, til felles hygge, også hverdagskvelder.

Initiativtakerne var i det hele tatt flinke til å få oppslag i pressen. I et leserinnlegg i Gamle Aker Budstikke 4. november 1966 inviterte arbeidsutvalget til konstituerende møte i Østmarkas Venner (ØV) to dager senere. I innlegget het det blant annet:

Det er mange mennesker som sokner til Østmarka som den senere tid har følt seg urolige og usikre på hva det skal bli til med marka,

ikke minst fordi det ennå ikke er fastsatt grenser for boligbyggingen og ikke innledet noe regionalt samarbeide med nabokommunene som grenser til Østmarka, for å sikre marka. Den underskriftskampanje som i kort tid har vært satt i sving har da også på en tydelig måte vist hvor befolkningen står i denne sak. Oslo vil være trist, kjedelig og usunn hvis man ikke har store nok områder til mosjon, friluftsliv og avkobling.

Smekkefullt på Rustadsaga

Arbeidsutvalget hadde åpenbart truffet en nerve, for fremmøtet om kvelden 8. november var over all forventning. Dagbladet skrev dagen etter at Rustadsaga kafé var smekkefull da Østmarkas Venner ble konstituert. Bevertningsstedet var i parentes bemerket mindre på den tiden enn i dag, slik at 65 mennesker var mer enn nok til å rettferdiggjøre bruken av adjektivet «smekkefull».

Det forberedende arbeidsutvalget hadde satt opp 12 punkter i et forslag til et foreløpig arbeidsprogram, og det første punktet gikk på å arbeide for fastsetting av byggegrenser så marka skulle bli skånet mest mulig. Etter en lang diskusjon ble det enighet om at det fremlagte forslaget skulle bli gjenstand for nærmere drøfting i styret. Den årlige kontingenten ble fastsatt til fem kroner, og mange av de fremmøtte tegnet seg straks som medlemmer.

Det første ordinære styremøtet fant sted allerede ni dager senere, 17. november, hjemme hos styremedlemmet Øivind Hvalby i Oberst Rodes vei på Nordstrandshøgda. Styret nedsatte et arbeidsutvalg som skulle utarbeide et forslag til ØVs arbeidsoppgaver og legge det fram på neste møte. Terje Aarnes og Finn

ØVs første tillitsvalgte

Arbeidsutvalget som forberedte etableringen av ØV hadde følgende medlemmer:

Reidar Eriksen, Vålerenga; Terje Aarnes, Reidar Nygaard og Arild Mikkelsen, Nordstrandshøgda; Finn Jensen, Manglerud; Arne Finstad, Oppsal; Trygve Deborg, Lambertseter; Hugo Sandberg, Bogerud; Jacob Langli, Bøler; Thorleif Kleve, Klemetsrud; og Petter Holst, Oppsal.

Oppropet som lokket folk til det konstituerende møtet var underskrevet av:

Terje Aarnes, Nordstrand; Reidar Eriksen, Etterstad; Jacob Langli, Bøler; Arild Mikkelsen, Nordstrandshøgda; Hugo Sandberg, Bogerud; Arne Finstad, Oppsal og Trygve Deborg, Lambertseter.

Jensen fikk i oppdrag å utarbeide retningslinjer og forslag til ungdomsavdelingens oppgaver og form, og neste møte ble avtalt to uker senere.

Dermed var Østmarkas Venner i gang med arbeidet som vaktbikkje for de unike skogområdene øst for Oslo. Da styret la fram sin første årsberetning i 1967, hadde organisasjonen allerede 476 individuelle medlemmer, 440 familiemedlemmer samt 72 lag og foreninger. Dessuten hadde en rekke borettslag med til sammen over 8000 medlemmer tegnet kollektive medlemskap.

ØSTMARKAS VENNER har til formål å bevare Østmarka som friluftss- og rekreasjonsområde og å legge grunnlaget for et mangesidig sports- og friluftsliv. Kontingenten er kr. 5.– for enkeltmedlemmer, og kr. 10.– for familier. Betal kontingenten i nærmeste bank på denne blankett, – eller send blanketten til ØSTMARKAS VENNER Lyngveien 37 – Simensbråten	BANKGIROKVITTERING TIL BANKGIRONR.: 1500.100513 ØSTMARKAS VENNER FRA Finn O. Jensen, Emil Korsmos Vei 19, Oslo 6 TIL DEKNING AV: Kontingent 1968 KR. 5,- INNBETALT DEN: 40 BANKENS UNDERSKRIFT
--	---

En av ØVs stiftere, Finn Jensen betalte sin første medlemskontingent til ØV i 1966. Han ble utnevnt til æresmedlem da organisasjonen fylte 40 år i 2006.

ØVs første styre

ØVs første styre, som ble valgt på det konstituerende møtet 8. november 1966, hadde følgende sammensetning:

Reidar Eriksen, Vålerenga (formann); Finn Jensen, Manglerud; Terje Aarnes og Øivind Hvalby, Nordstrandshøgda; Arne Kristiansen og Arne Finstad, Oppsal; Hugo Sandberg, Bogerud; Jacob Langli, Bøler; og Thorleif Kleve, Klemetsrud. Til suppleanter (varamedlemmer) ble valgt Staff Iversen, Simensbråten; Helge Brodahl, Lille Langerud; og Eva Kristensen.

Finn Jensen (t.v.), Lise Henriksen og Oddvar Rolstad på årsmøtet i mars 2006. Foto: Steinar Saghaug.

Østmarkas Venner før Romeriksporten

Tekst: Øyvind Pettersen

Det som kanskje i størst grad har bidratt til å gjøre Østmarkas Venner kjent, er foreningens engasjement i forbindelse med lekkasjene til Romeriksporten. Denne saken har nok i stor grad også bidratt til at medlemstallet nesten ble fordoblet mellom 1997 og 2006.

Men da Romeriksporten dukket opp i begynnelsen av 1997, hadde foreningen allerede eksistert i 30 år. Denne teksten omhandler ØVs første 30 år og ble opprinnelig skrevet til organisasjonens 40 års-jubileum i 2006. Det omfattende arbeidet som ble nedlagt i disse årene – for ikke å snakke om hvorledes det hele startet – er nok ukjent for de fleste av de som har meldt seg inn de

senere årene. I et forsøk på å rette litt på dette, har vi tatt en prat med tre æresmedlemmer – Lise Henriksen, Finn Jensen og Oddvar Rolstad – som alle var med i den perioden.

Finn var en av initiativtakerne til stiftelsesmøtet, og han husker godt bakgrunnen for det møtet:

– En nabo av meg, Terje Aarnes, hadde truffet Reidar Eriksen i Østmarka og hatt en lengre prat med ham. De var enige om at det skjedde mye som truet Østmarka, ikke minst i forbindelse med boligbygging, og fikk ideen om å danne en venneforening. Dette var i 1966.

Startet med en underskriftskampanje

Det første de gjorde var å sette i gang en underskriftskampanje på stuene i Østmarka, hvor det ble krevd at Østmarka skulle sikres mot flere ødeleggende inngrep. Finn peker på et utklipp fra Dagbladet 9/11-66, med overskriften «Østmarka trues av veier og blokker!» Kampanjen samlet vel 600 underskrifter, og det ga Eriksen og Aarnes troen på at det var grunnlag for å starte en venneforening som kunne fortsette arbeidet.

Det var på dette tidspunktet Finn ble involvert i arbeidet.

– Aarnes visste at jeg var en ivrig markabruker og derfor kom han til meg og spurte om jeg var interessert i å være med på å danne denne foreningen. Min første oppgave var å planlegge et konstituerende møte sammen med Aarnes og Eriksen. Vi møttes først i Vålerenga menighetshus, og der ble vi enige om å innkalle til et møte på Rustadsaga den 8. november 1966.

Finn viser oss et eksemplar av innkallingen – et enkelt, maskinskrevet A4-ark – som ble hengt opp på stolper og informasjonstavler i drabantbyene langs Østmarka og i Nordstrand-området.

– På tross av et utrivelig novembervær, ble det «full brakke», forteller Finn. – Folk stod

„Østmarkas Venner” konstituert Samlet fullt hus på Rustadsaga

Det midlertidige styret som ble valgt på tirsdagens konstituerende møte på Rustadsaga. Fra venstre: Jacob Langli, Terje Aarnes, Arne Flinestad, Steff Iversen, formannen Reidar Eriksen, Thorleif Kleve, (bak Kleve) Arne Kristiansen, Øyvind Ivalby og Finn Jensen. Steff Iversen er vararepresentant. Det siste styremedlemmet, Hugo Sandberg, var ikke til stede da bildet ble tatt.

Rustadsaga Kafe var fullt besatt til siste plass tirsdag da «Østmarkas Venner» ble konstituert. Det heter i forordet i programmet til «Østmarkas Venner»: Foreningen er upolitisk og åpen for alle sports- og friluftinteresserte og organiserte i Østmarka.

Østmarka som friluftsområde. Vi der å være med å legge til rette utveien av et mangfoldig sports- og friluftsliv. Foreningen ønsker å stå i et tett samarbeid med de berørte myndigheter og med beslektede organisasjoner. Dette er vel noe vi alle som bor i Østmarka bør være opptatt av. Start et nytt samarbeid.

«ØSTMARKAS VENNER» VIL ARBEIDE FOR:

1. Å få fastslått byggegrenset så marka blir skånet mest mulig.
2. Å hindre at marka blir ødelagt ved for store inngrep.
3. Å sørge for at det innføres et godt og godt samarbeid mellom beboere og myndigheter.

Avisoppslag etter det konstituerende møtet i 1966.

tett langs veggene. Reidar Eriksen åpnet møtet og ønsket velkommen på vegne av det forberedende arbeidsutvalg (dvs. Eriksen, Aarnes og Finn). Jeg husker ikke akkurat hvor lenge møtet varte, men det må ha vært lenge, for vi rakk mye: det ble laget utkast til lover og arbeidsoppgaver, og det ble valgt et midlertidig styre med Reidar Eriksen som formann. Og kontingenten ble fastsatt til kr. 5.

Finn ble naturlig nok også valgt inn i styret, hvor han satt i to år.

– En sak jeg brukte mye tid på i denne perioden, var kuseboligen på Sarabråten. Der

hadde vi et samarbeid med Byantikvaren om å beholde boligen på Sarabråten og føre tilsyn med den. Det var nemlig noen som ivret for å flytte den til Frognerseteren.

Den dragkampen vant vi, men dessverre brant huset ned i 1971. Det viste seg at det var noen som hadde satt fyr på det. Dessuten jobbet jeg mye med utvidelse av lysløypenettet.

Samarbeid med andre organisasjoner

En annen som var til stede på det konstituerende møtet, var Oddvar Rolstad.

– Noe som opptok meg allerede den gang, var betydningen av å ha et godt samarbeid med de andre markaorganisasjonene. Så da

jeg første gang ble valgt inn i styret vel ti år senere, var det en sak jeg tok opp på nytt. Ikke minst det å få ØV til å være mer aktiv i Oslo og Omland Friluftsråd, som da allerede var blitt en paraplyorganisasjon for alle markaorganisasjonene.

Det er ikke til å komme forbi at ØV de første årene hadde vært en Oslo-orientert forening.

– En annen viktig oppgave for styret var å engasjere folk i de andre kommunene rundt Østmarka, fortsetter Oddvar. – Ikke minst på grunn av det tiltagende utbyggingspresset vi merket i disse kommunene. På den måten fikk vi folk inn i styret fra Akershuskommunene. Det kom godt med i arbeidet med å påvirke planarbeidet i disse kommunene.

De fleste av foreningens medlemmer kjenner sikkert til Østmarka naturreservat, som ble fredet ved kongelig resolusjon den 21. desember 1990 etter mange års forarbeide av blant annet ØV. Den gang omfattet det et område på 12,5 km² i de sentrale delene av Østmarka. Senere utvidelser har ført til at reservatet nå er på 18 km².

– I og med at dette var det første større verneområdet i Oslomarka, kan det ses

*Gamle Aker Budstikke,
27. februar 1974.*

på som et viktig gjennombrudd for det videre vernearbeidet i Marka, påpeker Oddvar. – Senere har vi for eksempel fått reservatet ved Ramstadslottet.

Tapte kampen mot kraftlinjen

Men om dette vernearbeidet ble avsluttet med seier, gikk det ikke fullt så bra i en annen omfattende sak.

– På tross av utallige befaringer og en miljøvernminister fra Oslo, lyktes det ikke å hindre byggingen av en meget skjemmende kraftlinje gjennom marka vår i siste halvdel av 80-årene. Men i det minste lyktes vi i å påvirke trasévalget slik at det ble mindre skjemmende enn det myndighetene gikk inn for, kommenterer Oddvar.

Men arbeidet i foreningen var ikke bare preget av kamp mot myndigheter og grunneiere.

– Hvert år i mer enn 20 år arrangerte foreningen Østmarka-dagen en søndag i begynnelsen september, fortsetter han. – Da var det lagt opp til aktiviteter og underholdning på en rekke steder rundt om i Østmarka.

Skogbruk som grov miljøkriminalitet

At Lise Henriksen er en skrivefør person, er ikke noe nytt for våre medlemmer. Derfor er det ikke så overraskende å høre at hun ble invitert til å arbeide for foreningen etter en artikkel om vern av Østmarka som hun skrev i Arbeiderbladet i september 1971.

– Jeg kom med i skogutvalget i 1972, og der var jeg aktiv i 17 år. Dessuten satt jeg i styret i åtte år fra 1973, forteller Lise. – Skogutvalget hadde svært omfattende oppgaver, etter som vi skulle jobbe med alle saker som lå

innenfor markagrensen. Det var særlig bygging av nye skogsbilveier og omfattende flatehogster, som vi brukte mye tid på. Spesielt var frontene harde mot Losby Bruk og Oslo kommunes skogvesen. Etter min oppfatning drev de til tider med hva jeg vil kalle grov miljøkriminalitet, for eksempel ulovlig veibygging og hogstflater som var så enorme at det ikke kom opp noe gjenvekst. Dette skapte et sterkt engasjement i foreningen, som kostet mye tid og krefter. Det var mange befaringer og møter, og dessuten skrev vi veldig mange debattinnlegg i avisene.

Ville opprette flere verneområder

– Parallelt med dette jobbet vi med å få opprettet flere verneområder, slik Oddvar var inne på, fortsetter Lise. – Det var noe som virkelig hastet. I Oslo skogvesens flerbruksplan 1969–71 ble det for eksempel foreslått å bygge en skogsbilvei fra Rausjø-grenda til Deliseterdalen i forbindelse med planer om hogst i områdene mellom Børtervann og Søndre Krokvaan.

Dette ble heldigvis ikke realisert, i stedet ble 5000 dekar skog i det samme området administrativt fredet av Oslo kommune i 1976 og kalt Rausjømarka skogreservat. Det utgjør kjernen i det nåværende Østmarka naturreservat.

Når det gjelder arbeidet med å få opprettet verneområder i Marka, er det vanskelig å komme utenom Miljøverndepartementets utkast til Flerbruksplan for Oslomarka, som ble lagt frem i 1976. Lise påpeker at selv om den tilhørende særloven ikke ble vedtatt, så var flerbruksplanen et svært viktig arbeidsdokument i forbindelse med alt vernearbeidet innenfor Marka.

Skogsbilvei i Østmarka

Nå skal det bygges en ny skogsbilvei i Østmarka, fra Guldsmeden til Langvann. Tar man for seg de argumenter som teller for en slik vei blir det triste greier: «Kanskje har skogvesenet bruk for veien?» Nepp. Tømmeret kan sikkert drives frem på de delvis ryddede stier og skiløyper som allerede finnes. Forøvrig kan det ikke være tenkt på noe slikt da planene for denne veien ble fremlagt. En vei fra Guldsmeden til Langvann er nemlig en stor omvei for tøm-

merdrift mot byen. Da ville en vei direkte fra Langvann til Ødegården være langt mer hensiktsmessig.

Da må denne bestemmelsen være tatt på bakgrunn av noe man ofte hører. Nemlig at en «skogsbilvei er fin å sykle på og fin å gå på for eldre folk med barnevogn som ikke så lett kan ferdes på stiene».

Selvsagt er dette riktig. Men går man en tur på de veier som allerede er bygget inn til Mariholtet og Guldsmeden, en hvilken som helst dag i uken, ser man svært få turgjengere av de kategorier som her er nevnt. De fleste av de som ferdes der er folk som går der fordi de er nødt til det for å komme lenger innover i marka, og har man da en sykkel bruker man selvsagt den for å passere veistykket raskest mulig. Det er riktig som mange sier at veien er fin til å komme lettere, raskere og lenger innover i marka på. Men poenget er at hadde ikke veien vært der, hadde det heller ikke vært nødvendig å dra langt innover for å gå en skogstur i urørt terreng. Det urørte terrenget hadde nemlig ligget nærmere ens egen stuedør. En skogsbilvei brukes altså i et slikt tilfelle som dette bare for å passeres, og det er jo ikke dens formål.

En god del av vi som sogner til Østmarka er imot en slik vei. De fleste andre forholder seg passivt. Når vi da vet at Oslo kommune er i pengeknipe for tiden og ingen er tjent med denne veien, er det ikke til å komme utenom at det er direkte sløsing med midler å bruke penger på noe slikt.

At Oslo og Omland Friluftsråd har godkjent denne planen må også være en tabbe i et svakt øyeblikk, og det ville ikke være annet enn rimelig om denne bommert ble rettet opp igjen.

Halfdan Bleken

BYRÅ FOR AVISUTKLIPP
PILESTREDET 7 - OSLO 1
TLF. 33 43 14 - 33 43 15

Utklipp fra:

Aftenposten

Aftenutgaven
OSLO

Pol. tendens: Uavh. konservativ
(Se baksiden)

14. JUNI 1974

Skogsbilvei

Halfdan Bleken nevner i «Lesernes mening» 29. mai at det er planer om å bygge en ny skogsbilvei i Østmarka, fra Guldsmeden til Langvann, og han spør hvordan noen kan ha kommet på en slik tanke. Kanskje det skyldes den Gallup-undersøkelsen som ble foretatt for ikke lenge siden? Folk ble spurt om de hadde noe imot moderne skogsdrift, og de fleste svarte nei.

Leserinnelegg av
Halfdan Bleken i
Aftenposten 29. mai
1974.

Ved siden av disse store sakene, dukket det hele tiden opp en rekke større og mindre saker.

– Jeg husker for eksempel at det ble søkt om å få anlegge steinbrudd og asfaltverk i åsen nord for Krokhol, nevner Lise.

– For ikke å snakke om planene om skytebane ved Godlia, som ble lansert første gang i 1973, og som siden har dukket opp med ujevne mellomrom.

– Østmarkas Venner ble stadig bedt om å holde lysbildekåserier for ulike foreninger og organisasjoner, og både jeg og flere andre i foreningen var stadig rundt og holdt foredrag på fritiden, fortsetter Lise. – På denne måten skapte vi meget god PR for foreningen.

I tillegg til det som er nevnt ovenfor, ble det nedlagt et omfattende arbeid i de øvrige utvalgene i foreningen – slik som Adkomstutvalget, Bevaringsutvalget, Grenseutvalget (som arbeidet med fastsettelse av markagrensen), Løypeutvalget, PR-utvalget og Rome-riksgruppen. I disse utvalgene arbeidet det en rekke personer som opp gjennom årene har nedlagt et betydelig arbeid for foreningen.

– Spesielt har jeg lyst til å fremheve tre personer som i tur og orden var både formenn og utvalgsmedlemmer gjennom en årrekke; det var Ketil Malmo, Håkon Hartmark og Yngvar Gotaas. Dessuten gjorde Jens Ingulstad en stor innsats som formann i Skogutvalget på 1970-tallet, avslutter Lise.

Som man forstår var Østmarkas Venner en høyst oppegående forening også før Rome-

rikssporten ble påbegynt. Dette bekreftes av de mange permene i foreningens arkiv med saksdokumenter fra denne perioden, likeså alle avisinnleggene som er samlet i utklippsbøkene; det kan se ut som om noen av de mest aktive arbeidet for foreningen på heltid. Dessuten er det tydelig at Marka-vernet vakte langt større interesse i avisredaksjonene den gang.

Og alt arbeidet har båret frukter; Lise, Finn og Oddvar har nevnt noen av resultatene som er oppnådd. I tillegg har det utvilsomt ført til en sterkere bevissthet – både blant politikere og folk flest – om nødvendigheten av å bevare Marka som et natur- og friluftslivsområde. Dessuten har det etter hvert resultert i et mer miljøvennlig skogbruk; stikkord her er flerbruk og biologisk mangfold. Men det gjøres stadig nye forsøk på å «spise» en bit eller to av Østmarka, og fortsatt hender det at kommuner og grunneiere tar seg til rette uten å bry seg om lover og forskrifter. Så noen utsikt til litt roligere dager for foreningen er det dessverre ikke.

Noen oppdateringer

Forfatteren, Øyvind Pettersen, satt i ØVs styre sammenhengende fra 1994 til 2011 og kom tilbake til styret i 2021. Finn Jensen døde i 2015 og Oddvar Rolstad i 2019. Med Rolstads bortgang mistet ØV det siste medlemmet som var med på stiftelsesmøtet 8. november 1966.

Østmarka naturreservat ble innlemmet i Østmarka nasjonalpark i 2023, men vernebestemmelsene ble bevart.

Dette bildet av Steinar Saghaug på bunnen av et nær tørrlagt Nordre Puttjern ble ikonisk. Foto: Privat

Romeriksporten: Byggeskandalen som truet med å tømme Lutvann

Tekst: Bjarne Røsjø

I dag suser flytogene mellom Oslo S og Gardermoen problemfritt gjennom tunnelen som kalles Romeriksporten, men utsprekningen av den for snart 30 år siden utviklet seg til en skandale. Det begynte nemlig å renne store mengder vann inn i tunnelen, og vannet kom fra innsjøer, tjern og grunnvann i Østmarka.

– Det kunne gått enda verre. Lutvann kunne blitt tømt for vann, sier Steinar Saghaug og Helga Gunnarsdóttir. De to Østmarka-vennene sto sentralt i kampen for å stanse lek-kasjene på slutten av 1990-tallet. Det var en vanskelig kamp, blant annet fordi ledelsen i NSB Gardermobanen AS (GMB) lenge blånektet for at de hadde noe ansvar.

Steinar Saghaug hadde hatt mange verv for Arbeiderpartiet i Oslo da Rune Gerhardsens mindretallsbyråd i Oslo plutselig ble kastet og erstattet med et borgerlig byråd høsten 1996. Det førte til at Saghaug hadde karantene og etterlønn – og god tid til å gå tur i sin kjære Østmarka. Han glemmer aldri turen nordøst for Lutvann 2. februar 1997.

– Da jeg gikk forbi Nordre Puttjern reagerte jeg på at isen lå veldig lavt, så jeg tok et bilde. Jeg mistenkte straks at vannet fra Puttjern hadde rent inn i Romeriksporten, altså tunnelen som var i ferd med å bli sprengt ut, forteller Saghaug.

Brøren Thor Saghaug var plandirektør i Jernbaneverket og fant fort ut tunnelen gikk i berget omtrent 40 meter under Nordre og Søndre Puttjern. Det svaret styrket Steinar Saghaugs hypotese, så han ringte til Arbeiderbladet (som kort tid etter skiftet navn til Dagsavisen). Tre dager senere – 5. februar – hadde avisa et stort oppslag om at vannlekkasjene inn i Romeriksporten hadde tømt et tjern i Østmarka. Steinar Saghaug ble dermed den første som varslet medier og myndigheter om lekkasjene.

Gardermobanen blånektet

Noen dager senere kom det for en dag at også vannstanden i naturperlen Lutvann – en snau kilometer fra Nordre og Søndre Puttjern – var i ferd med å synke. Et nytt medieoppslag førte til at administrerende direktør Ottar Remman i GMB mente at naturvernerne var hysteriske. Informasjonssjef Ove Narvesen blånektet: – Vi ser det som helt usannsynlig at våre sprengninger er skyld i at vannstanden er lav i Lutvann, uttalte han til Dagsavisen.

Men Steinar Saghaug kjente Østmarka så godt at han var sikker i sin sak. Her måtte noe gjøres! Han varslet internt i Arbeiderpartiet, men ble svært skuffet over samferdselsminister Sissel Rønbecks svar på et spørsmål fra Rød Valgallianses representant Erling Folkvord i Stortingets spørretime 26. febru-

ar. Sprengningen i flytogtunnelen kunne trygt fortsette, mente Rønbeck.

Motstandere blir samarbeidspartnere

Etter flere møter mellom friluftsforskningsorganisasjonene, lokalbefolkningen og ledelsen i GMB, og stor omtale i mediene, forstod ledelsen i jernbaneselskapet omsider at de måtte begynne å høre på folk som kjente Østmarka. I månedsskiftet mars/april 1997 foreslo GMB derfor å opprette en prosjektgruppe som skulle ivareta miljøinteressene og gi råd om tiltak for å bringe Østmarka tilbake til mest mulig naturlig tilstand.

Prosjektgruppa for Nordre Puttjern ble etablert 7. april 1997, med ledelsen i GMB og tre medlemmer som representerte naturen og friluftslivet. De tre var Tore Hauger som var generalsekretær i Oslo og Omland Friluftsråd (OOF), Rolf Eliassen som representerte Oslomarkas Fiskeadministrasjon (OFA) og var områdeansvarlig i Østmarka, og Steinar Saghaug. Helga Gunnarsdóttir jobbet i bakgrunnen som miljørådgiver ansatt i OFA med research og utarbeiding av fagnotater, men var ikke formelt med i Puttjern-gruppa. I dag er hun styreleder i Østmarkas Venner (ØV); et verv hun har hatt siden 2017.

Allerede i mai 1997 var samarbeidsforholdene blitt så vanskelige at organisasjonene vurderte å trekke seg fra gruppa, og så kom en ny avsløring: Det hadde oppstått store skader i minst 50 boliger på Hellerud, og skadene skyldtes setninger i grunnen på grunn av synkende grunnvann. Grunnmurer hadde slått sprekker, gulv var blitt skjeve, dører kilte seg fast.

Da Lutvann begynte å lekke, førte det til demonstrasjoner og et folkekrav om at skandalen måtte stanses. Foto: Steinar Saghaug.

Midt oppe i det hele ble det avholdt stortingsvalg 15. september 1997.

– Den nye regjeringen gjorde tetting av Romeriksporten til Jobb Nummer 1. Samferdselsministeren var Odd Einar Dørum fra Venstre, som var mer lydhør enn forgjengeren. Fra da av hadde vi faste møter med samferdselsministerens politiske rådgiver Tore Killingland en gang i måneden, forteller Saghaug.

I løpet av høsten 1997 kom det beregninger som viste at det lakk to millioner liter vann i døgnet ut fra Lutvann, og nå kom Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) på banen. NVE forstod at sprengningen av Romeriksporten hadde punktert flere grunn-

vannsmagasiner i hele den nordlige delen av Østmarka. NVE krevde derfor at GMB måtte søke konsesjon for den vannlekkasjen som allerede hadde skjedd, og satte i tillegg strenge tettekrav. – De kravene ble redningen for oss, forteller Saghaug.

– I mars 1998 ble det holdt en høring i Stortinget. Da satt jeg på tilhørerbenken og hørte direktøren i Gardermobanen påstå at «nå var det blitt tett i tunnelen». Det var en åpenbar løgn, forteller Saghaug.

Etter høringen og dagen før NVE skulle offentliggjøre en faglig evaluering av tetteprosessen, ble både Puttjern-gruppa og medlemmene av en ekspertgruppe innkalt til et møte på Dørums kontor.

Fra en befaring til Nordre og Søndre Puttjern høsten 1998. Fra venstre: viseadministrerende direktør i Gardermobanen Olaf Melbø, Øystein Dahle fra DNT, administrerende direktør i NSB Gardermobanen Berit Kjøll, Steinar Saghaug, Tore Hauger og Rolf Eliassen. Foto: Helga Gunnarsdóttir.

– På den tiden var jeg mer beskjeden og forsiktig enn jeg er i dag, men jeg klarte likevel å ta ordet og si til Dørum at Gardermobanen *ikke* var i mål med å innfri NVEs krav. Dagen etter, 8. juni, hadde VG et stort oppslag om at den såkalte vannbalansen ikke var blitt gjenopprettet, og det betydde at Romeriksporten ikke kunne åpnes. Friluftslivsorganisasjonene hadde «vunnet en full seier», forteller Gunnarsdóttir.

Romeriksporten måtte utsettes

Nordre Puttjern er i ettertid blitt stående som et symbol på hele miljøskandalen rundt Romeriksporten. Det var Østmarka-vennene og friluftslivsorganisasjonene som dominerte

miljøkampen fra start til mål. Steinar Saghaug og Helga Gunnarsdóttir snakker i ettertid pent om Gardermobanens utbyggingsdirektør Trond Schjetne, som gjorde en god jobb under svært vanskelige forhold. Kritikken retter seg isteden mot administrerende direktør Ottar Remman og NSB-sjefen sjøl, Osmund Ueland. De fikk i tur og orden sparken.

NSB-styret ble tvunget til å utsette ferdigstillelsen av Romeriksporten, for å kunne gjennomføre tetningsarbeidene i tråd med NVEs konsesjonskrav. Togtrafikken på deler av Gardermobanen ble satt i gang i august, men flytogene måtte kjøre på de gamle NSB-

Steinar Saghaug og Helga Gunnarsdóttir sto midt i kampen for å redde Lutvann og de nordlige delene av Østmarka for snart 30 år siden. Foto: Bjarne Røsjø.

skinnene mellom Oslo og Lillestrøm. Selve Romeriksporten ble ikke tatt i bruk før 22. august 1999.

Både Puttjerna og Lutvann ble til slutt reddet, selv om Romeriksporten aldri ble helt tett. Et sinnrikt system med målestasjoner registrerer kontinuerlig vannstanden og grunnvannsnivået rundt Nordre Puttjern, og hvis det er nødvendig pumpes det store mengder vann inn i grunnvannsreservoaret rundt tunnelen. Denne løsningen har fungert bra i snart 30 år, men er også sårbar fordi den er avhengig av elektriske pumper.

Aldri så galt, så er det godt for noe: Kampen mot lekkasjene i Romeriksporten førte til at Østmarkas Venner fikk mange flere medlemmer, og i dag er organisasjonen fortsatt

en slagkraftig forsvarer av naturen og det enkle friluftslivet i Østmarka. Steinar Saghaug ble ØVs nye styreleder i 1998, og det vervet hadde han til 2011.

– En av grunnene til at vi nådde fram i denne saken, var at vi helt fra starten av var enige om å være strengt faglige og saklig i all vår argumentasjon. Det var helt avgjørende at vi aldri ble tatt i en feil, i en løgn eller en bløff. Helga gjorde en fabelaktig jobb med å utvikle argumentasjonen vår, oppsummerer Saghaug.

– Jeg lærte veldig mye av å jobbe sammen med Steinar. Uten hans solide politiske erfaring og en fremragende evne til å håndtere mediene, hadde vi aldri nådd fram i denne saken, tilføyer Gunnarsdóttir.

Sverre M. Fjelstad – vår inspirator for vern av Østmarka

Av Helga Gunnarsdóttir

Jeg ble kjent med Sverre M. Fjelstad da Østmarkas Venner hadde 40-års festmøte på Skullerudstua 15. november 2006. Han holdt da lysbildekåseriet Mitt liv i villmarka. Salen var stappfull, folk sto langs veggene, og Naturredaksjonen i NRK gjorde et berømt opp-tak fra møtet. Samtidig skrev han en nyde-lig artikkel i medlemsbladet vårt, med over-skriften *En hyllest til Østmarka*. Ti år seine-re ble det også tittelen på vår egen 50-års-jubileumsbok og artikkelen ble oppdatert med et eget avsnitt om nasjonalpark. Sverre skrev også mange artikler for medlemsbladet vårt, og i jubileumsboka. Kontakten i 2006 ble starten på et langt vennskap mellom oss som varte helt til han døde 28. mai 2024.

Artikkelen fra 2006 avslutter slik: «Det er snart en mannsalder siden «Korpås-Olsen» mente hele Østmarka burde få status som nasjonalpark». Da jeg gikk svanger med ideen om nasjonalpark i Østmarka invol-verte jeg Sverre tidlig i mine tanker, og han ble umiddelbart begeistret og deltok med liv og lyst da vi lanserte ideen 14. mai 2012. I alle de nesten tolv årene det tok deretter, fulgte han utrolig godt med i prosessen. Han heiet på styret i Østmarkas Venner og etter hvert på Statsforvalteren og statsrådene som jobbet med verneprosessen.

Dagen etter at nasjonalparkvedtaket ble fat-tet av Kongen i statsråd 10. november 2023 besøkte jeg ham på sykehjemmet. Jeg hadde

Sverre M. Fjelstad i aksjon i Østmarka i 1969.
Foto: Knut Harald Evensen

med meg utskrift av hele den «Kongelige resolusjonen» og kart over områdene som var vernet. Selv om helsa var blitt skral, var Sverre så inderlig glad for vedtaket og at na-sjonalparken var blitt så stor.

Mitt siste møte med Sverre var 9. mai i 2024, knappe tre uker før han døde. Da snakket vi om åpningen av nasjonalparken og at han var invitert som hedersgjest. Han gledet seg veldig og uttrykte sin store glede over at vår felles drøm var blitt til virkelighet. Dessver-re ble han alvorlig syk like før åpningen. Hans datter Siw møtte på vegne av familien som satt ved hans sykeleie. Dagen etter for-midlet hun sine fine opplevelser fra åpnin-gen til ham, på dødsleiet og forteller at han virket så lykkelig. To dager seinere sovnet han stille inn i visshet om at deler av natu-ren i Østmarka var blir vernet for all framtid.

Denne lille lommen med urskog ble fotografert midtveis mellom Dæliseterdalen og Grinderkollen. Vissheten om at vi kan oppleve slik skog i nærheten av hovedstaden er en nesten ufattelig og hyggelig kjensgjerning, mente Sverre. Foto: Sverre M. Fjelstad.

En hyllest til Østmarka

Av Sverre M. Fjelstad

En vakker høstdag følger jeg en sti som snor seg gjennom gammelskogen i Østmarka naturreservat. Jeg har ruslet her utallige ganger de siste 20–30 årene og kjenner hver knaus og hvert tre. Stadig nikker jeg gjenkjennende til store malmfuruer og digre, bartunge graner med skjortene helt nede i skogbunnen. Jeg synes ikke de har forandret seg det aller minste siden første gang jeg så dem – som gutt.

Den gang var det de store skogene i øst som «trakk». Jeg var nemlig stadig på leting etter villmark, det vil si gammel skog med urskogspreg. Slik skog fantes det mange steder i Østmarka så sent som i slutten av 1950-årene. På den tiden kom motorsagen for alvor i bruk. Dermed forsvant den ene urskogsteigen etter den andre i 1960-, 70-, og 80-årene.

I dag må jeg krysse store områder med kulturskog – moderne, forstrevet skog der alle trærne er like gamle og store og av samme slaget – for å komme inn i gammelskog med urskogspreg.

Men trenger ikke skogen å forvaltes med hogst og tilplantning? Må den ikke pleies for at den skal bli vakker og harmonisk? Nei, slett ikke! Skogsamfunnet er dynamisk, det trenger ikke stell og pleie. Mer enn de fleste andre mennesker har jeg hatt anledning til å oppholde meg i skoger hvor det aldri har vært drevet hogst – i hvert fall ikke på moderne vis. Da har jeg ofte erfart hvilken mystikk og dragning den gamle, opprinnelige skogen har hatt på meg.

Gang på gang erfarer jeg dessuten hvor viktig gjenkjennelsesmomentet er for turene

våre i Marka. Vi kjenner oss igjen og tenker tilbake på tidligere turer. Det skaper en følelse av trygghet og tilhørighet, vi føler oss simpelthen hjemme i skogen. Det er nettopp denne følelsen av å høre hjemme i et område som gjør at vi foretrekker å legge turene våre til naturskogen fremfor kulturskogen. I sistnevnte kan vi aldri føle oss helt trygge på at det ikke har oppstått store, negative forandringer siden sist. De gamle skogpartiene vi kjenner så godt og liker å stanse opp ved, kan være rasert til det ugjenkjennelige.

Jeg blir ofte trist når jeg ser forandringene og tenker på hvor uberørte og spennende skogene innover i Østmarka var i slutten av 1950-årene. For meg, og for de forholdsvis få andre som vanket her, var den gamle skogen selve eventyrskogen. Her opplevde vi mange slags dyr og fugler, og skogen selv var så gammel og trolsk at den egget fantasien og gjorde turene innholdsrike og spennende.

Men la meg ikke bare virke mismodig og trist, for fortsatt kan vi oppleve stemningsfulle skogspartier i Østmarka. Bruker vi bare øynene godt, gir oss god tid og lærer oss å legge merke til detaljer i naturen, kan vi fortsatt finne små skogperler – også i Markas nærområder.

Storfuglen er selve indikasjonen på gammelskog og urørt natur. Her er tiuren fotografert under solspillet på en leik inne i Østmarka. Foto: Sverre M. Fjelstad

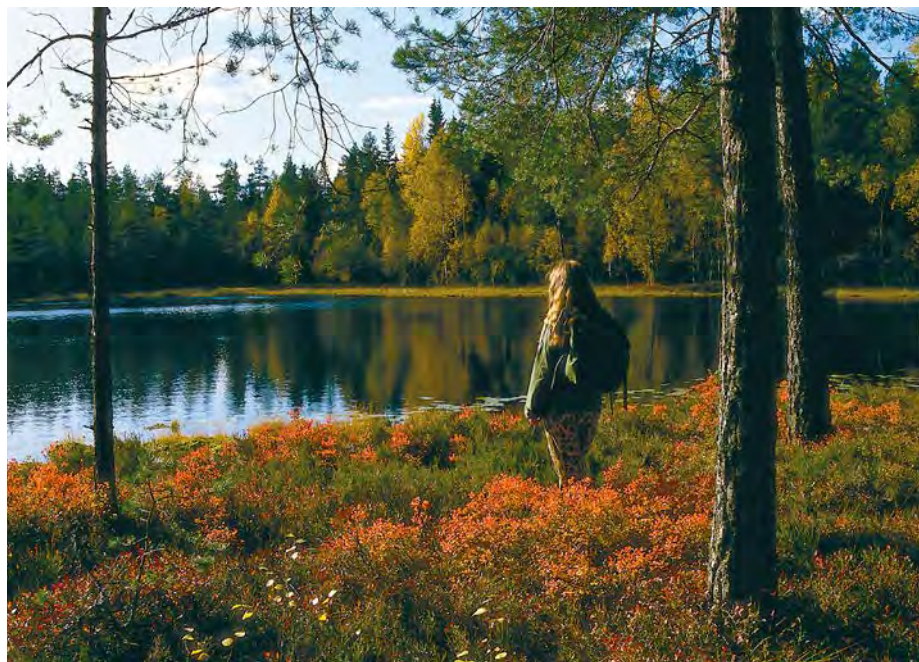
Dølerud er bare ett eksempel på en slik liten «perle». Den gamle plassen ligger lunt til i forholdsvis kort gangavstand fra Enebakkveien (eller fra Østmarkskapellet, om du vil!). Den ganske høye Dølerudåsen danner en slags lydskjerm mot all støyen fra veier, industri og boligområder i vest og nordvest, slik at du kan sitte i utkanten av den gamle blomsterenga på Dølerud og høre insektene summe. Litt saltrygget ligger det vesle våningshuset like ved. Jeg synes det er både rart og stemningsfullt å tenke på at min egen bestemor på farssiden delvis vokste opp her en gang i siste halvdel av 1800-tallet.

Ofte forsøker jeg å forestille meg hvordan de levde, folkene her inne på Dølerud. Slit-somt var det nok støtt, men jeg tror at det

stort sett var et sunt slit, for bestemor ble hele 96 år gammel, fødte 12 barn, og var omtrent ikke syk før den dagen hun døde.

Jeg var ikke gamle karen da bestemor gikk bort, men hun rakk å fortelle meg så mangt om Østmarka. Dessuten fikk hun meg interessert i spesielle sider ved dyrelivet her. De som opplever beveren en sen høstkveld med trolsk måneskinn over bevervannet, vil kanskje sende min bestemor en takknemlig tanke... for når alt kommer til alt, var det hennes engasjement som flere år senere fikk meg til å gå inn for utsetting – det vil si tilbakeføring – av bever i Østmarka.

Det er ingen tvil om at opplevelser med dyr setter en ekstra spiss på turene i Marka. Nå

Flere vann i Østmarka bærer navnet Trollvann. Dette trollvannet – her fotografert om høsten – er et gjengroingstjern ca. 1 km sørvest for Dølerud. Foto: Sverre M. Fjelstad

trenger vi ikke nødvendigvis å se dyrene for å oppleve dem. Også dyrenes spor og spor-tegn er viktige for naturopplevelsen. I tillegg kommer alle de lydene og låtene dyrene gir fra seg. Har du tilbrakt en sen marskveld inne i Østmarka og lyttet til perleuglas huk-ring eller spurveuglas enstonige fløyt, vil du ikke lenger være i tvil om hva lydmiljøet betyr for naturopplevelsen. Et annet eksempel er orrfugl- og tiurleikene. Mange Østmarka-venner har opplevd disse skogsfugle-nes spill i tidlige vårmorgener, og vet hvor fascinerende det er å se og høre på!

At lydmiljøet betyr mye for naturopplevelsen, vil du også erfare hvis en motorsag plut-selig setter i med sine fryktelige hvin. Da

skal det godt gjøres å nyte landskapets rolige trekk og skjønnhet!

Dette er en kjensgjerning som understreker hvor viktig stillheten i skogen er for våre opphold der. Vi drar dit inn for å komme unna alt som stresser og for å få ro i sjel og kropp. Marka gir oss varige verdier fordi behovet for ekte ro og avspenning blir større og større etter hvert som vår livsførsel blir stadig mer urbanisert og teknifisert.

Nordmenns trang til stillhet kommer særlig godt fram i en undersøkelse som Friluftslivets Fellesorganisasjon (FRIFO) gjorde i an-ledning Friluftslivets år 1993. I denne ble det blant annet slått fast at nærmere 90 prosent

Bjørntjernputten ligger lunt til mellom bratte koller i den nordlige delen av området som tidligere het Østmarka naturreservat. Foto: Sverre M. Fjelstad

av middelaldrende og eldre turfolk anser det som meget viktig å oppleve naturens stillhet. Blant turgåere mellom 15 og 25 år var det hele 79 prosent som mente det samme.

Jeg våger den påstand at stillhet skjerper sansene våre slik at alle inntrykkene vi får fra naturen rundt oss, virker sterkere. Dermed får skogsuset og fuglesangen større betydning for utbyttet av skogsturen; sammen med alle de andre naturlydene gir de oss følelsen av tilhørighet – vi følger oss rett og slett hjemme i skogen.

En av grunnene til at jeg liker meg så godt i Østmarka, er alle vannene som finnes her. En kjent filosof og forfatter har en gang uttalt at «skogsvannet er skogens ansikt»! Han har på mange måter rett i det. Skogsvannet avspeiler alle naturens skiftninger og ikke minst årstidene. Om sommeren ligger det der ofte stille og blidt, med dansende insekter på og like over vannspeilet. Om høsten er «ansiktet» gjerne værhardt og barskt. Så også om vinteren, med stålblå is under snødrivene.

Dette er hovedtrekkene, men skogsvannet har utallige nyanser; det skifter med vær og vind, temperatur og solens gang på himmelen. Har du fisket eller rastet ved et av skogsvannene inne i Østmarka, har du sikkert erfart det. For vannet er en del av landskapet, som får oss til å tenke: hva er vel skogen uten dette vannet...

Hvis du hører til den eldre garde av markabrukere, så har du kanskje lagt merke til at mange skogstjern er blitt mindre og mindre med årene. Disse tjernene hører til en gruppe vi kaller gjengroingstjern. De har alle forholdsvis kort levetid – geologisk sett. Utallige er blitt til myrer i løpet av de siste tusenårene. Der det i dag er forholdsvis tørr myr, er det ganske lenge siden vannet grod-

de igjen; der det er blautmyr, var vannet synlig for bare få år tilbake.

De små gjengroingstjernene i Østmarka er karakteristiske trekk i landskapet. Vel er de nesten alle sammen «sure» og næringsfattige, men de har likevel sin plass og betydning i det økologiske samspillet i skogen. Som opplevelsesmomenter er de i hvert fall betydningsfulle. Mange av dem er riktige trolltjern – små perler i skogen som gjør turene våre rikere på stemninger og opplevelser. Ta deg en tur inn til Kytetjernene, Svarttjernene eller Høgkolltjernene – og se om det ikke stemmer! Alle ligger innenfor grensen til Østmarka naturreservat. Ikke sjelden vil du se en hegre her, kanskje også en fiskeand, eller hvis du er riktig heldig – en lom!

I løpet av de siste 30–40 årene har storbyen Oslo vokst og vokst, slik at titusener av Osloborgere i dag er omgitt av betong, plast og stål. De lever kort sagt i tett befolkede områder med mye stress og stor forurensning. For disse menneskene må vissheten om at de kan oppleve tilnærmet uberørt natur like i nærheten av storbyen, være en nesten ufatelig og hyggelig kjensgjerning. Jeg våger å påstå at knapt noen annen hovedstad i hele verden kan by sine innbyggere lignende muligheter til rekreasjon og spennende opplevelser!

Det er ikke til å komme forbi at vi kan takke utallige markavenner for at vi i dag kan oppleve Østmarka forholdsvis uberørt av store naturinngrep. Tenk på alle de planlagte vei- og utbyggingsprosjektene som er blitt skrinlagt de siste ti-årene fordi ildsjeler har stått på!

Sverre M. Fjelstad hilser på en gammel kjenning. Fra en tur på Strusåsen i Østmarka naturreservat i 2013. Foto: Gjermund Andersen

Uten å heve skuldrene kan Østmarkas Venner slå fast at de har gjort en kjempeinnsats siden starten i 1966. Som godt er, har Østmarkas Venner heldigvis ofte fått god støtte fra andre friluftsansjoner og -forenin-

ger. Kort sagt: tusener av markavenner står i dag samlet bak ønsket om å bevare Østmarka mest mulig opprinnelig.

Nøkkelordet er rett og slett *opprinnelighet*. En opprinnelig skog er en ekte skog. Når skogen felles, tilplantes med ett treslag – gjerne gran – og gjennomtråkles av en mengde driftsveier, mister den sin opprinnelighet. Dermed føler vi ikke den samhörigheten med skogen som vi følte tidligere.

Oslomarkas driftsveinett – det tetteste i hele landet (!) – er lagt på kryss og tvers slik at det nå knapt finnes store, sammenhengende skogområder. Selv om Østmarka har sluppet noe lettere fra det enn Nordmarka, er skogsbilveinet tett – altfor tett flere steder – også her. Jeg har sikkert de fleste av Østmarkas venner med meg når jeg oppfordrer: *Stans veibyggingen for godt!*

Jeg vektlegger denne oppfordringen fordi det i skrivende stund foreligger planer om en hel rekke nye driftsveier flere steder i Østmarka. Blir veiene en realitet, vil de ødelegge mye av den opprinnelighet som preger skognaturen i de områdene de berører.

Det er snart en mannsalder siden Korpås-Olsen mente hele Østmarka burde få status som nasjonalpark. Den gamle eneboeren, som levde mesteparten av livet sitt innunder Korpåsen – i kort gangavstand fra der Skulerudstua nå ligger – innså tidlig at det måtte innføres restriksjoner på menneskenes bruk av naturen for å sikre den for kommende slekter av mennesker og dyr. Spesielt ivret han for vern av skogen, særlig den riktig gamle. Og han var konsekvent imot bygging av veier på kryss og tvers i Marka.

Lik min gamle læremester fra guttedagene og oppveksten ivrer jeg også for skogvern. *Østmarka må sikres varig vern!*

Sluttord

Sverre M. Fjelstad skrev denne teksten til Østmarkas Venners 40-årsjubileum i 2006, og vi brukte den om igjen i jubileumsboka som ble utgitt til 50-årsjubileet ti år senere. I mellomtida hadde det skjedd mye i Østmarka. – Selv om en rekke negative, triste inngrep som hogster (les: skamhogster) og stygge kjørespor har ergrert mang en markavenn, har også mye positivt hendt. Blant annet har to områder – begge såkalte *eventyrskoger*, nemlig Hauktjern (i nord) og Spinneren (i sør) fått varig vern etter markaloven. Som leseren trolig vet, var Østmarkas Venner forslagsstiller og iherdig pådriver i verneprosessen, skrev Sverre i en oppdatering.

Foreningens hjertesak – planen om en nasjonalpark i Østmarka – var ennå ikke realisert i 2016, men Sverre støttet nasjonalparkplanen 100 prosent og mente det ville være kjempeartig hvis hans gamle læremester inne ved Korpåsen skulle få sitt ønske oppfylt: Den naturkyndige eneboeren var jo den første til å foreslå en nasjonalpark i Østmarka.

Det området som Sverre kaller Østmarka naturreservat i artikkelen er nå blitt Sone A i Østmarka nasjonalpark, med de samme vernebestemmelsene.

Dølerud er pusset opp og ble åpnet som ubetjent DNT-hytte i 2015. Sverres bestemor Karen ble født på Kattisa i 1857, men er delvis vokst opp hos sine besteforeldre som bodde på Dølerud.

Johan G. Ellingsen, Helga Gunnarsdóttir og Sigmund Hågvar var styremedlemmer i ØV i 2011 og er fortsatt med i styret. Her skritter de sammen inn i Østmarka nasjonalpark for aller første gang, to dager etter vedtaket av kongen i Statsråd. Foto: Bjarne Røsjø.

Fra drøm til nasjonalpark i ØSTMARKA

Tekst: Sigmund Hågvar

Dette er historien om en liten organisasjon som nådde et hårete mål: Å få etablert en bynær nasjonalpark, som et varig tilbud til rekreasjon og livskvalitet for innbyggerne. Men også som et naturdokument over fauna, flora og landskap. Et stykke lokal og nasjonal naturarv som ble hegnet om i tide.

Men denne organisasjonen – Østmarkas Venner (ØV) – jobbet ikke på oppdrag for myndighetene. Drivkraften var deres egen visjon, og kampen besto i å få andre med på laget. Ideen kom altså ikke fra kommunene, ikke fra regionale myndigheter, ikke fra Miljødirektoratet, og ikke fra Klima- og miljø-

departementet. Den tolv år lange jobben med å få alle disse, og mange organisasjoner, med på laget, var som å trekke en lang tråd gjennom en rekke nåløyer: Politiske, byråkratiske og faglige nåløyer, og samtidig ta strategiske valg.

Tolv års utholdenhet ble vår gave til fremtiden

Visjonens budskap modnet med årene. Folk og politikere begynte å se på Østmarka med nye øyne. I 2023, etter tolv lange år, seks ulike klima- og miljøministre, flere politiske skifter og lange utredninger, nådde visjonen sitt mål: Høytidelig vedtak om vern ved Kongen i statsråd på Slottet. En ny nasjonalpark var etablert. Vi kalte den vår gave til fremtiden. Den offisielle åpningen 25. mai 2024 ble en folkefest.

I 2025 ble ØV tildelt den nasjonale Frivillighetsprisen for sitt initiativ og for sin utholdende kamp for nasjonalparken.

Her er historien i store trekk – fra innsiden. Men først et lite dikt om at vi tok et overordnet grep, i stedet for stadig å ligge «bakpå» og prøve å stoppe inngrep etter inngrep – som var planlagt av andre, og som bit for bit kunne fragmentert helheten og verdiene.

Nå tar vi den

Nå tar vi den!

Nå tar vi Østmarka
fra alle dem

Som pirker og hogger,
som graver og grøfter.

Vi tar den fra alle
som bit for bit
spiser Østmarka opp.

Nå slår vi ring
om Østmarkas kjerne.
Og løfter den inn
i en trygg fremtid.

Som nasjonalpark.

2011: Drømmen om en nasjonalpark

Året er 2011. Styret i ØV har på anmodning fra Fylkesmannen spilt inn mulige områder i Østmarka som kunne egne seg som såkalte friluftslivsområder med hjemmel i den ferske markaloven av 2009. Men ett av områdene, som mange oppfatter som særlig fint, fredelig og verdifullt, nemlig Skogsmåsan, ble ikke med. Hvordan kan vi klare å bevare Skogsmåsan, med den fine skiløypa over, langt fra både veier og andre løyper, og hvor den du møter gjerne sender deg et smil? Finnes det andre verneformer som kan egne seg? Kan Skogsmåsan vernes sammen med andre delområder, kanskje slås sammen med det gamle, nærliggende reservatet til en virkelig stor enhet – et naturdokument?

Styret i foreningen mente at vi denne gangen burde prøve å tenke stort, og komme i forkant av alle aktører som stadig ønsker å påføre Østmarka enda flere inngrep. For det er bit-for-bit-prosesser som over tid fragmenterer sammenhengende og ekte natur. Vi ville forsøke å få til en nasjonalpark. En bynær sådan, slik Stockholm allerede har i Tyresta – og som de er stolte av. Det ville være et kortreist og varig rekreasjonstilbud for landets største befolkningskonsentrasjon! Styret vedtok 13. oktober enstemmig å arbeide for en nasjonalpark i Østmarka.

2012: Visjonen offentliggjøres

Mesteparten av det aktuelle området var eiet av Oslo kommune, og det var et generelt krav i disse årene at alt vern skulle være frivillig. Altså måtte vi prøve å få kommunen positivt innstilt til vern. Den 14. mai fremla vi vår visjon for miljøbyråd i Oslo Ola Elvestuen, etterfulgt av en godt besøkt pressekonferanse i Håndverkeren. Østmarkas

Fornøyde styremedlemmer sammen med miljøbyråd Ola Elvestuen 14. mai 2012. Foto: Eivind Nikolaysen.

levende legende Sverre M. Fjelstad deltok. Elvestuen og Marianne Borgen, som da var leder av miljø- og samferdselsutvalget i Oslo bystyre stilte seg positive til forslaget, og det var avgjørende. Elvestuen skulle senere støtte saken både på Stortinget, i energi- og miljøkomiteen, og som klima- og miljøminister. Vi sier gjerne: Uten Elvestuen, ingen nasjonalpark!

Samme våren ble ordførerne i omliggende kommuner (Enebakk, Ski, Lørenskog og Rælingen) orientert muntlig av styremedlemmer i foreningen. Det var ingen begeistring for forslaget. Det kjentes tungt.

Året igjennom fikk nasjonalpark-forslaget betydelig oppmerksomhet, og mye støtte, i ulike media. Saken ble godt kjent.

2013: Omgivende kommuner fortsatt skeptiske, men Oslo sier Ja!

I februar innkalte klima- og miljøminister Bård Vegar Solhjell ordførerne i Enebakk, Ski, Lørenskog og Rælingen til orienteringsmøte om nasjonalparkforslaget. «De fire ordførerne var avmålte og skeptiske. Det overrasket ikke ministeren. – «Det er en vanlig reaksjon. Berørte kommuner frykter restriksjoner og at det skal bli lagt lokk over en del av kommunen. Men det er også vanlig at skepsisen går over, det har nemlig vist seg at friluftslivet og aktiviteten har økt i områder som har fått status som nasjonalparker», sa Solhjell.

Men den 6. mars kom det en god nyhet: Bystyret i Oslo går inn for nasjonalparken: 55 stemmer mot Frp sine 4 (Totalt 59)!

Erklæringen lød slik: *«Bystyret gir byrådet fullmakt til å fremme en sak for statlige myndigheter med en bredest mulig regional forankring om en nasjonalpark i Østmarka».*

Ola Elvestuen og Marianne Borgen hadde gjort jobben sin.

Generelt på denne tiden var det mye bråk fra terrengsyklistene om mulige begrensninger, særlig på grunn av Fylkesmannens høring om de to «friluftslivsområdene» i Østmarka. Men i et opprop som ble publisert i Aftenposten 8. mars, ble nasjonalparkforslaget støttet av nesten alle naturvern- og friluftslivsorganisasjonene.

I denne fasen var det bare Oslo kommune, i egenskap av skogeier, som gav planen grønt lys. Vi mente at potensialet for en mye større nasjonalpark var til stede ved å innlemme arealer også fra andre kommuner og eiere. Representanter fra styret hadde møte med skogeiere i Rælingen. De var sterkt negative til vern. Deres argumentasjon var til dels hissig og usaklig. Et møte med eierne av Losbys skoger opplevde vi også som lite trivelig. Vi håpet at Ski kommune ville snu, da de eide betydelige arealer som ville passe inn sammen med Oslo kommunes.

2014: Elvestuen holder motet oppe

19. mai: Stortingsrepresentant Ola Elvestuen (leder av Stortingets energi- og miljøkomite) møtte representanter for Akershus Venstre, Enebakk Venstre og Østmarkas Venner på Bøndenes hus i Enebakk, for å diskutere hvordan man kan komme videre med nasjonalparken.

«Det er ikke spørsmål om det blir en nasjonalpark i Østmarka. Spørsmålet er heller når den kommer», sa Elvestuen. «Østmarka har nemlig unike naturverdier som bør vernes av hensyn til hele nasjonen, og som ikke kan vernes noe annet sted i Norge».

2015: Det lysner

Året bød på to viktige og positive begivenheter for nasjonalparkplanen: Lokalvalget og Stortingsmeldingen om naturmangfold. Nå ser det ut til at både Ski og Lørenskog kommuner er interessert i å drøfte mulighetene for en nasjonalpark. Like før jul kom den bebudete stortingsmeldingen. Her heter det blant annet: «I de store lavtliggende skogområdene på Østlandet er det mangel på skogvern. Her vil det være viktig å etablere nye naturreservater, også større verneområder, og det vil være naturlig å verne skog som på sikt kan utvikle viktige naturkvaliteter.»

Oslopolitikerne holdt nasjonalparksaken varm gjennom året, både før og etter valget. Da bystyret 17. juni behandlet Sak 176 (Styrket forvaltning av Oslos biologiske mangfold) ble nasjonalparkforslaget igjen støttet med 55 mot 4 stemmer. Det nye rødgrønne byrådet etter valget utformet en meget «grønn» agenda på flere felt, og et av punktene i erklæringen deres lød: «Byrådet vil arbeide videre for å opprette nasjonalpark i Østmarka i samarbeid med staten og nabo-kommuner.»

2016: Ski, Rælingen og Lørenskog sier ja til utredning

Som et ledd i det kommunale samarbeidet, arrangerte Oslo kommune og Fylkesmannen en studietur til Tyresta nasjonalpark like

*Tåka lettet. Dette ikoniske bilde ble første gang brukt på seminar i Stortinget i januar 2016.
Foto: Vidar Svarttjernet*

utenfor Stockholm 11. oktober 2016. Alle de berørte kommunene deltok. Byråd for samferdsel og miljø i Oslo, Lan Marie Nguyen Berg, uttalte følgende til Dagsavisen tre dager senere:

«Det var spennende å lære om hvordan svenskene kombinerer vern av natur og biologisk mangfold med tilrettelegging for friluftsliv og aktiv bruk av naturen. I Tyresta har de vært flinke til å legge til rette for aktivitet og naturbasert turisme. Det har gitt nye arbeidsplasser og stolthet til regionen, og viser at en nasjonalpark også gir nye muligheter lokalt».

Også Oppegård kommune, som kanskje skulle slå seg sammen med Ski, var representert. De ivrer faktisk for å utvide nasjonalparken til Sørmarka.

Høsten 2016 stemte kommunene omkring Østmarka over om de ønsket en utredning av en mulig nasjonalpark på skogsområder i offentlig eie. Med 21 mot 20 stemmer vedtok Ski kommunestyre å gå inn for utredning, og spilte inn sin kommunale skog på om lag 10 km². Det var en meget viktig milepæl. Rælingen og Lørenskog kommuner var også positive til at en utredning startet. Det knyttet seg stor spenning til hva Enebakk kommune ville mene om å starte en utredning. De arealene som Oslo kommune hadde tilbudt ligger i Enebakk, men ble i sin tid kjøpt opp av Oslo. Som en av «vertskommunene» var Enebakks medvirkning vesentlig. Den 5. desember 2016 stemte dessverre Enebakk kommunestyre nei til utredning. Det viktigste argumentet var at de mente markaloven gav tilstrekkelig beskyttelse av naturverdiene.

2017: Nasjonalparken vil fylle en mangel i vernearbeidet.

I juni kom en viktig rapport fra Norsk institutt for naturforskning (NINA-rapport 1352) om evaluering av norsk skogvern. Den viste klart at nasjonalparken ville fylle en viktig mangel, nemlig lavereliggende barskog i sørøst Norge. Vi venter nå på at Fylkesmannen skal få i oppdrag å utrede mangler i vernearbeidet, og en utredning kan igangsettes (selv om Enebakk fremdeles er negativ).

På ØVs høstmøte skapte stortingsrepresentantene Lars Haltbrekken (SV) og Ola Elvestuen (V) ny optimisme om nasjonalparken. De minnet om at dette er en nasjonal sak, og at flere tidligere nasjonalparkprosesser har tatt mange år. Elvestuen minnet også om at Stortinget har vedtatt å verne 10 prosent av skogarealet, og at en nasjonalpark ville bringe oss et stykke mot det målet.

2018: Elvestuen blir minister og igangsetter en utredning

I januar 2018 gikk Venstre inn i regjeringen Solberg, og Ola Elvestuen ble klima- og miljøminister. I regjeringserklæringen fra Jeløya het det blant annet: «Vurdere supplerende av nasjonalparkplanen. Lokal medvirkning og aksept er en forutsetning for opprettelse av nye nasjonalparker, men det åpnes for å ta regionale hensyn (for eksempel i Østmarka)».

Dette innebar at Enebakks motvilje ikke kunne hindre at saken utredes videre. På Markadagen 4. mars steg Elvestuen opp på en stein ved Skullerudstua og erklærte formelt at en utredning om nasjonalparken skulle settes i gang. Han antok at en nasjo-

nalpark i Østmarka ville være etablert innen fem år. Elvestuen fulgte opp ved å delta på ØVs årsmøte 20. mars, hvor han ble hyllet med nasjonalparkmarsipankake. Den 3. juli foretok han en vellykket befarings sammen med ØV fra Bysetermåsan via branntårnet på Kjerringhøgda til Vangen. Ministeren koste seg, plukket multer og fikk et godt inntrykk av skogsmiljøene og det intakte landskapet.

Senere samme år antyder Fylkesmannen en to- eller tredelt nasjonalpark for å kunne utelate større kraftlinjer fra selve nasjonalparken. Erfaringer fra forarbeidene til andre nasjonalparker tilsier at den videre prosessen fram mot endelig vedtak om nasjonalpark kan ta to-tre år.

2019: Direktoratet nøler

Den 17. desember 2018 konkluderte Fylkesmannen i en foreløpig rapport at Østmarka har tilstrekkelige naturkvaliteter til å kunne bli nasjonalpark. Denne vurderingen, som vakte stor glede i ØV, ble videresendt til Miljødirektoratet. Direktoratet bekreftet den 12. mars 2019 naturkvalitetenes verdi, men kom samtidig med forbehold om at bomveiene til Vangen og Rausjøgrenda burde fjernes, at gamle fløtningsdammer burde rives, og at Østmarka naturreservat burde innlemmes i nasjonalparken. I brev 19. mars til Ola Elvestuen tilbakeviste ØV flere av disse forutsetningene, støttet av Norges Naturvernforbund og Naturvernforbundet i Oslo og Akershus.

Senere i 2019 gjentok både Enebakk kommune og Norskog sin motvilje mot nasjonalparken. De to henger seg i stor grad på Direktoratets forbehold om veier og dam-

Klima- og miljøminister Ola Elvestuen besøkte branntårnet på Kjerringhøgda sammen med ØVs Johan G. Ellingsen i juli 2018. Foto: Bjarne Røsjo

mer, som statsråden har tilbakevist. ØV deltok i avisdebatter om saken.

2020: Rotevatn blir minister

Året 2020 startet med ommøbleringer i regjeringen fordi FrP gikk ut. Dessverre skjedde det også ommøbleringer innen Venstre. Ola Elvestuen, som hadde fulgt nasjonalparksaken politisk siden 2012, ble i januar erstattet av sin statssekretær Sveinung Rotevatn.

Den 11. februar inviterte ØV til informasjonsmøte på Skullerudstua om videre verneprosess. Fylkesmannens klima- og miljøavdeling stilte med hele fire representanter, og de ca. 120 tilhørerne fikk en grundig gjen-

nomgang av den formelle prosessen og de foreliggende politiske føringene.

På Fylkesmannens hjemmeside kunne vi ut over året følge med på fremdriften i saken. I mai utlyste Fylkesmannen et oppdrag om vurdering av naturkvaliteter og verneverdi for deler av de offentlige eiendommene i Østmarka. Det var NINA som fikk oppdraget.

Den formelle verneprosessen startet i oktober 2020 med en høringsrunde. «Store deler av Østmarka har både fantastiske naturverdier og verdifulle kulturminner og er viktig for naturopplevelsen til turfolkene. Disse områdene hører opplagt hjemme i en todelt

nasjonalpark», skrev ØV i en høringsuttalelse til Fylkesmannen i Oslo og Viken 15. desember 2020. Dessuten sammenstilte ØV en omfattende dokumentasjon av kulturminner i de områdene som kunne være aktuelle for en nasjonalpark eller annen verneform.

Ellers må det nevnes at Østmarkas store sønn, Sverre M. Fjelstad, fylte 90 år den 17. oktober. Foruten å bli hyllet i Nytt fra Østmarka hadde Aftenposten et stort intervju på bursdagen. Han unnlot selvsagt ikke å legge inn et godt ord for nasjonalparken!

2021: Flere fagrapporter anbefaler vern

I 2023 fikk Statsforvalteren tre fagrapporter som alle anbefalte vern: en rapport om naturverdiene, en om kulturminner, og en overordnet samfunnsøkonomisk vurdering.

I juli 2021 var det Sveinung Rotevatn som tok turen til Østmarka, og han var like imponert som Elvestuen. Bare noen uker senere, i slutten av august 2021, var det Arbeiderpartiets klima- og miljøpolitiske talsperson Espen Barth Eide som besøkte Kjerringhøgda og Østmarka etter invitasjon fra ØV.

– Markaloven er bra for mange ting, men vi trenger også et større vern som vi kan få i en nasjonalpark, sa Barth Eide – som noen uker seinere ble klima- og miljøminister.

I desember la Statsforvalteren fram en skisse til forslag med fire alternativ for vern. Forslaget til avgrensning, verneformer og forskrifter ble oversendt til Miljødirektoratet og deretter til Klima- og miljødepartementet for vurdering, før det ble lagt ut på høring i 2022.

2022: Espen Barth Eide vil ha stor og kortreist nasjonalpark

Den 22. juni 2022 ble en viktig dag i nasjonalparksaken. Da møtte klima- og miljøminister Espen Barth Eide opp ved Sandbakken. Han var klar i sitt budskap: Regjeringen vil ha en stor og kortreist nasjonalpark i Østmarka på til sammen 54 kvadratkilometer (km²). Det betyr at han går inn for Statsforvalterens primærforslag som betyr en tredelt nasjonalpark. I tillegg skal tilgrensende områder på til sammen ca. 18 km² vernes som friluftslivsområder etter markaloven. Han lovet samtidig at nasjonalparksaken skulle legges ut på høring innen 15. oktober samme år, med tre måneders høringsfrist. Et endelig vedtak kunne da fattes i 2023.

– Dette er bare helt fantastiske nyheter for naturen og for Østmarka og alle som er opptatt av gode naturopplevelser sa en jublende glad styreleder i ØV, Helga Gunnarsdóttir, fra sitt feriested i Kvænangen.

Statsforvalteren i Oslo og Viken sendte 14. oktober 2022 et forslag om å verne en del av Østmarka som nasjonalpark ut på høring. Dermed var vi et stort skritt nærmere at en gammel drøm skulle bli virkelighet. Statsforvalteren la fram fire alternativer til utformingen av en nasjonalpark i Østmarka. Det anbefalte forslaget var en tredelt nasjonalpark hvor det største området ligger øst for kraftledningen som går fra nord til sør gjennom Østmarka, mens to mindre områder ligger vest og nord for store kraftledninger. Forslaget omfattet også at områder vest og nord for nasjonalparken skulle vernes som friluftslivsområder etter paragraf 11 i markaloven.

I august 2021 inviterte ØV Arbeiderpartiets klima- og miljøpolitiske talsperson Espen Barth Eide til Kjerringhøgda og Østmarka, fordi vi ante at han kunne bli klima- og miljøminister etter det kommende stortingsvalget. Foto: Bjarne Røsjø.

Statsforvalteren understreket i høringsdokumentet at det er tatt sterke hensyn til de brukerinteressene som er knyttet til idrett, trening, konkurranser og større arrangementer med videre. Disse hensynene blir ivare tatt ved at større, sammenhengende områder i ytterkanten av marka og rundt de store utfartsstedene unntas fra nytt vern, og ved at det gjøres tilpasninger i verneforskriften.

Den internasjonale naturavtalen som ble inngått i Montreal i desember 2022 forplikter Norge til å øke sitt vernede areal betraktelig. Vår egen klima- og miljøminister var en viktig og aktiv deltager på denne konferansen. Denne naturavtalen kom på et gunstigst mulig tidspunkt for nasjonalparksaken!

2023: Hurra!

– En nasjonalpark i Østmarka vil være en gave til naturen og framtidens generasjoner, skrev ØV i en ny og grundig høringsuttalelse til selve verneforslaget som ble levert til Statsforvalteren 15. januar 2023. ØV påpekte gunstige virkninger for både naturen, friluftslivet, folkehelsen og kulturminnene – og mere til.

I slutten av mai inviterte politisk ledelse i Klima- og miljødepartementet en rekke berørte parter til et dialogmøte, som et ledd i saksbehandlingen fram mot den endelige avgjørelsen. Kommunene var invitert til et eget møte.

ØVs styreleder Helga Gunnarsdóttir gledet seg sammen med Ola Elvestuen (t.h.) og Andreas Bjelland Eriksen ved Rustadsaga 10. november. Elvestuen var statsråden som satte i gang den formelle verneprosessen, mens Bjelland Eriksen fullførte den. Foto: Bjarne Røsjø.

Deretter skjedde det lite utad, men mange trodde at statsråd Espen Barth Eide ville benytte anledningen til å vedta nasjonalparken før lokalvalget i september 2023 – for å gi Arbeiderpartiet i de berørte kommunene nødvendig drahjelp. Men Barth Eide rakk ikke å sparke ballen helt i mål: I oktober 2023 ble han utenriksminister, mens Andreas Bjelland Eriksen overtok jobben som klima- og miljøminister.

Den nye statsråden overtok en nesten gryteklar nasjonalpark fra forgjengeren og kastet ikke bort tiden: Allerede 10. november 2023 vedtok regjeringen, ved Kongen i statsråd,

opprettelsen av Østmarka nasjonalpark og Østmarka friluftslivsområde.

Den ferske statsråden tok turen til Rustadsaga ved Nøkle vann for å fortelle at regjeringen hadde vernet 54 km² i kommunene Oslo, Nordre Follo, Lørenskog, Rælingen og Enebakk som nasjonalpark. Samtidig var 17 km² i tillegg vernet som friluftslivsområde.

– Endelig har vi fått på plass Østmarka nasjonalpark, som jeg vet at mange har jobbet for lenge. Dette er en stor dag for mange, og noe av det som har vært gøyest i løpet av dagen i dag har vært å få en del hyggelige

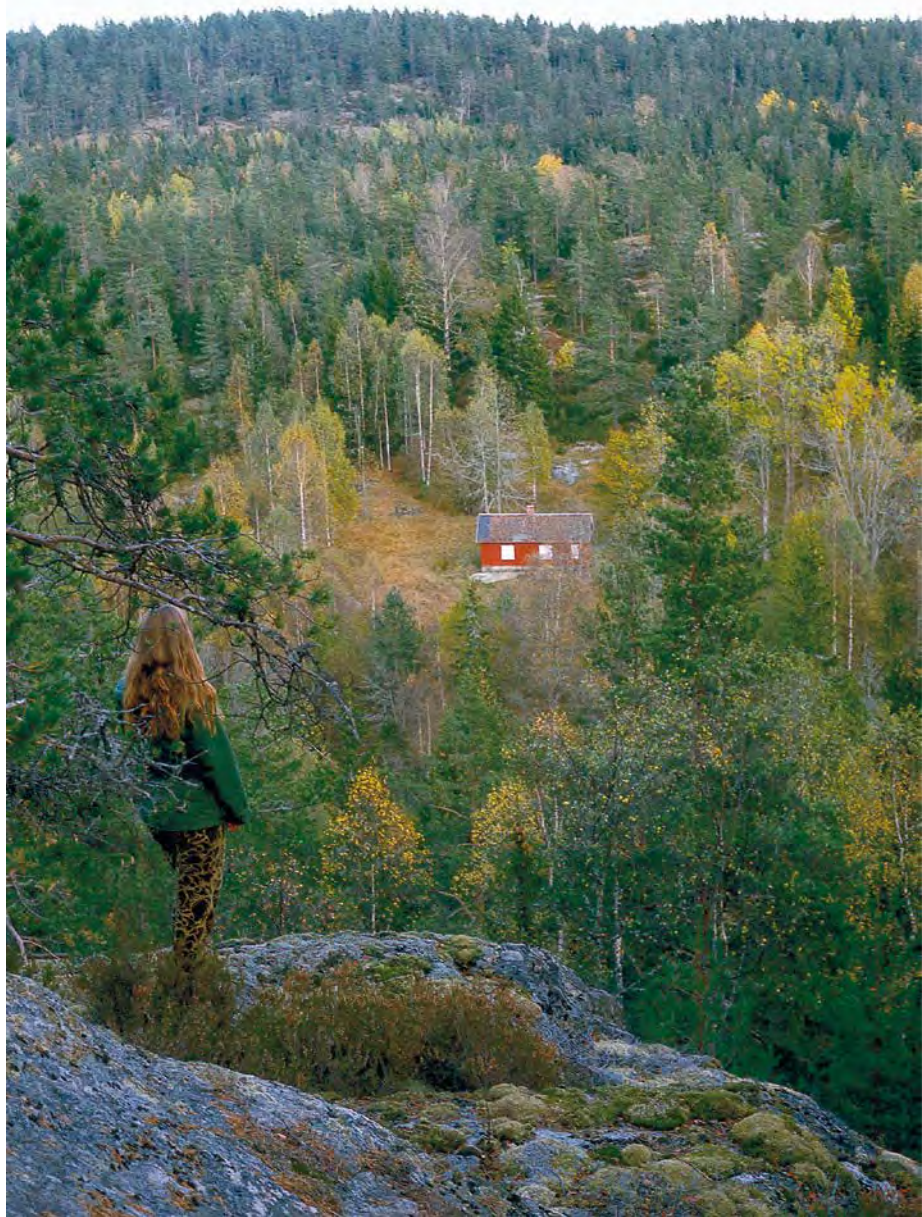

Skogsmåsan ble endelig vernet etter 11 år, 5 måneder og 18 dager. Foto: Espen Bratlie

meldinger fra folk, sa Bjelland Eriksen til de tallrike frammøtte.

- Aldri har så mange mennesker i Norge fått en nasjonalpark rett i nabolaget! skrev regjeringen i en pressemelding.
- Dette er en gledens dag for alle oss som har jobbet for dette i 12 år. Da jeg ble ringt opp av departementet i går og invitert til pressemøte forstod jeg hva som kom til å skje
- og jeg fikk en tåre i øyekroken, fortalte styreleder Helga Gunnarsdóttir i ØV.

Men ingen skal si at det er lett å skape en ny nasjonalpark. Dagsavisen gjorde nemlig et (godt) poeng at saken hadde tatt lang tid: «Hva er det som tar 11 år, 5 måneder og 28 dager? Jo, å få på plass en nasjonalpark i Østmarka utenfor Oslo», skrev avisa. Sagt på en annen måte: «Tålmodighetsprøven er over: Nasjonalpark i Østmarka etter 4 198 dager».

*Kulturlandskapet rundt husmannsplassen Dølerud er ikonisk. Bildet er tatt fra Dølerudåsen høsten 1983.
Foto: Sverre M. Fjelstad*

Da Sverre M. Fjelstad ledet en guidet tur til Dølerud i april 2015 møtte 130 personer opp i regnværet. Turen ble også en kraftfull markering mot planene om en grusvei. Foto: Lasse Dypdahl.

Kampen mot grusvei gjennom Dølerud ble avgjort av Kongen

Av Helga Gunnarsdóttir

-Det vil nesten være helligbrøde å anlegge en bred vei forbi her, sa Sverre M. Fjelstad til mer enn 130 Østmarka-venner som fulgte ham inn til husmannsplassen Dølerud lørdag 25. april 2015. Her kan du lese om forhistorien og hvordan ØV til slutt vant saken.

Hele natta og på morgenen lørdag 25. april 2015 regner det i strie strømmer, men allikevel strømmer det på med folk fra fjern og nær til parkeringsplassen ved Grønmo. De kommer fra alle Østmarka-kommunene og andre nabokommuner, fra Østfold og Vestfold og til og med fra Dovrefjell og Sverige. Når alle har ankommet, er vi drøyt 130.

Dagens guide er ingen ringere enn naturfotografen og Østmarka-vennen Sverre M. Fjelstad. Han skal ta oss med til sin «barnedoms grønne dal» ved Dølerud, som ligger i Spinneren friluftslivsområde. Høsten 2013 ble området vernet etter «eventyrskog»-paragrafen i markaloven etter forslag fra Østmarkas Venner.

Men det ligger meget mørke skyer over turen – Bymiljøetatens (BYM) forslag om bygging av en bred helårstrasé (grusvei) gjennom Dølerud.

Planla stort inngrep i vernet område

En sykkelforbindelse mellom Grønmo og Sandbakken hadde vært ønsket lenge av BYM og noen av Marka-organisasjonene. I 2005 før høring av Flerbruksplanen var det en befaring langs skiløypa fra Smørhølet til Sandbakken gjennom Klokkeuddalen. Det var enighet om at områdets hydrologiske forhold gjorde at bygging av en sykkelvei/skiløype i området ville bli meget krevende og at en ny trasé burde finnes. I flerbruksplanen for Oslo kommune (2007–2015) foreslo kommunen «en sykkelsti fra Grønmo via Dølerud og Askevann til Sandbakken, ...».

Det er først i kommunens Behovsplan for idrett og friluftsliv, som ble sendt på høring i 2012, at saken kommer opp. Nå har BYM endret det vedtatte forslaget om sykkelsti til et forslag om helårstrasé. En helårstrasé med en bredde på inntil 4–5 meter er mer å sammenligne med en skogsbilvei.

Da varselet om reguleringsplan kom på høring høsten 2014 viste det seg at det ville bli meget store inngrep i området som året før ble vernet. ØV sendte en skarp høringsuttalelse som ble støttet av Nordstrandspederne og NOA. DNT Oslo og omegn var også kritiske.

Du spør kanskje hvordan det er mulig å foreslå bygging av en vei i et område som nettopp er vernet. Jo, verneforskriften inneholdt et unntak for akkurat denne veien. Er ikke

det litt rart? Informerte kilder forteller at ledelsen i BYM nektet å akseptere vernet hvis ikke dette unntaket ble lagt inn i vernebestemmelsene. Det skjedde uten at politisk ledelse i Rådhuset, som den gangen var miljøbyråd Ola Elvestuen, var informert.

En protesttur som ingen glemmer

Dette er altså bakteppet da protestturen våren 2015 sammen med Sverre M. Fjelstad starter. Det hadde sluttet å regne, men de mørke skyene hang over oss. Det ble en tur som ingen av deltakerne glemmer. Sverre var i sitt ess, og høydepunktet var da vi samlet oss på tunet ved den vesle stua på Dølerud og Sverre fortalte om sine forfedre og -mødre som bodde der på 1800-tallet. Han fortalte også om sine opplevelser som barn på tur med faren og senere alene i skogene rundt og øst for Dølerud.

Turen med Sverre var i aller høyeste grad en protestmarsj mot veiplanene, og den ga oss inspirasjon og krefter til å slåss videre! Turen ble derfor en viktig markering i en lang og krevende kamp som ikke tok slutt før 10. november 2023, da Kongen i statsråd vernet deler av Østmarka som nasjonalpark og friluftslivsområde.

Neste trekk: Guri Melby til Dølerud

Veiplanene vakte meget sterke reaksjoner. Etter turen til Dølerud ble vårt neste trekk å invitere miljøbyråd i Oslo Guri Melby (nå partileder i Venstre) på en tur sammen med oss og Sverre M. Fjelstad. Hun var ukjent med veien som hennes underliggende etat planla i et område som hennes forgjenger nylig hadde vernet!

*Daværende miljøbyråd Guri Melby ble med Sverre M. Fjelstad og ØV på befaring i 2015.
Foto: Bjarne Røsjø.*

Denne solfylte dagen i begynnelsen av juli var været på vår side og kulturlandskapet på sitt vakreste. Sammen med Sverre fikk vi formidlet saken sett fra vårt ståsted. Det hører med til historien at Byrådsavdelingen hadde tenkt å invitere BYM med på turen. Vi og Sverre nektet! Det blir ingen tur med Sverre hvis BYM blir med!

Guri Melby viste stor forståelse for saken og stilte mange kloke spørsmål. Etter turen øynet vi et lite håp. I august rett før kommunevalget uttalte Espen Ophaug (V), nestleder i byutviklingskomiteen, til Aftenposten at hans parti «ikke ønsker å etablere denne turstien hvis høringsinstansene, og da spesielt Østmarkas Venner og andre friluftsforskningsorganisasjoner, er negative til planene».

Veiplanene skrinlegges – tror vi ...

I september 2015 er det valg til bystyret og Lan Marie Nguyen Berg overtar som miljøbyråd. Alle de rødgrønne partiene deltok på ØVs høstmøte og forklarte at de ble overrasket over at BYM hadde dette under planlegging i et nyopprettet verneområde, og de lovte å komme tilbake til saken.

BYM legger allikevel fram reguleringsplan for vei gjennom Dølerud med frist for innspill februar 2016, til store protester fra ØV og flere. Vi ber om møte med Lan Marie Berg og byrådssekretær Daniel Rees om Østmarka. Byråden følger opp saken fra sin forgjenger og vi øyner et håp om at veien skrinlegges!

Lan Marie Nguyen Berg besøkte ØVs årsmøte i mars 2017 og var tindrende klar. Foto: Steinar Saghaug

Før saken ble skrinlagt var det igjen en befaringsreise med BYM, denne gangen gjennom Klokkefjell. Her deltok daværende fylkesmiljøvernssjef Are Hedén og byrådssekretær Daniel Rees, sammen med BYM, ØV, OOF, DNT OO og flere organisasjoner. Konklusjonen fra både fylkesmiljøvernssjefen og byrådssekretæren var at det var uaktuelt med helårstrase gjennom Spinneren friluftslivsområde.

Saken om grusveien ble endelig skrinlagt – trodde vi – under byråd Lan Marie Bergs ledelse og bekreftet i brev fra Plan- og bygningsetaten i juni 2018.

Etter at planene var skrinlagt deltok flere av organisasjonene på befaringsreise med BYM for å se på en trasé utenom verneområdet, som ØV foreslo. Da bystyret vedtar Behovsplan 2019–2028 ligger derfor følgende inne under punktet «Etablere nye helårstraseer»: Grønmo – Godliaveien – Hanåa – Sandbakken.

I bystyrets behandling av detaljregulering for Grønmo i september 2019 er dessuten følgende tilføyd i saken: «en bestemmelse som sikrer mulighet for ferdsel nord-sør gjennom planområdet, og sikrer den delen av helårstraseen Grønmo – Godliaveien – Hanåa – Sandbakken, vedtatt i Behovsplan for idrett og friluftsliv 2019–2028 (s. 92), som ligger innenfor planområdet».

Befaring i Klokkeuddalen i 2017 med Fylkesmannen, byrådssekretær Daniel Rees, BYM og Markaorganisasjonene. Foto: Privat

BYM kjører omkamp mot eget byråd

På tross av disse to meget klare vedtakene, og selv om klima- og miljøminister Ola Elvestuen har gitt Statsforvalteren i oppdrag å utarbeide verneplan for Østmarka nasjonalpark og friluftslivsområde, støttet av et nesten enstemmig bystyre, så tar BYM omkamp med statsråden, samt eget byråd og bystyre.

I neste revisjon av Behovsplanen i 2020 kjører BYM fram Klokkeuddals-alternativet igjen. ØV kontaktet både byrådet og flere av partiene i bystyret og ba om at helårstraséen via Klokkeuddalen enten ble fjernet fra Behovsplanen, eller skiftet trasé og navn

til Grønmo – Godliaveien – Hanåa – Sandbakken i tråd med tidligere vedtak.

Helt på tampen under behandlingen i bystyret 16. desember 2020 fremmet Ap, R, SV og MDG forslag om endring av traséen, noe som fikk støtte fra alle partier utenom Bompengepartiet. Da pustet vi lettet ut og trodde at saken var endelig avgjort.

Omkamp på oppløpet til nasjonalparkvernet

Men Adam var ikke lenge i paradiset! På tross av klare nesten enstemmige vedtak i bystyret, verneplanprosessen for nasjonalparken, og det internasjonale naturpanelet som dokumenterer tap av biologisk mangfold og

En lykkelig Sverre M. Fjelstad ved det første løveskiltet som ble satt opp ved stien inn til Dølerud. Foto: Per Erik Fjeld

nedbygging av natur som en av hoveddrivkreftene, så ville ikke tilhengerne av veien gi seg. Nå kjøres omkampene i forbindelse med Østmarka nasjonalpark og verneplanprosessen, og det er særlig Oslo og omland Friluftsråd som leder an.

Dette kom klarest fram i den endelige høringsrunden med frist 15. januar 2023. Her går OOFs styre med syv mot to stemmer imot deler av verneforslaget. Flertallet i OOFs styre støttet nasjonalpark i Enebakk og Nordre Follo, men gikk imot å etablere nasjonalpark i Oslo med unntak av en smal stripe langs vestsiden av Elvåga. Men det

som kanskje var enda mer overraskende, var at flertallet i OOFs styre også gikk imot hele forslaget om et nytt friluftslivsvern etter markaloven for å binde nasjonalparken sammen med det eksisterende Hauktjern friluftslivsområde. En viktig grunn til dette ser ut til å ha vært at de ønsket å beholde den gamle forskriften i Spinneren friluftslivsområde som tillot «anleggelse av én flerbrukstrasé gjennom området» og åpne for flere lignende traséer.

Kongen vernet for evig og alltid

Denne krevende kampen varte i over 15 år, og tok ikke tok slutt før 10. november 2023 da Kongen i statsråd vernet deler av Østmarka som nasjonalpark og friluftslivsområde. Dagen etter vedtaket besøkte jeg Sverre M. Fjelstad på sykehjemmet. Jeg hadde med meg hele den «kongelige resolusjonen», og kart over områdene som var vernet. Selv om helsa var blitt skral, var Sverre så inderlig glad for vedtaket og at nasjonalparken var blitt så stor. Og han gledet seg ekstra over at jeg kunne fortelle at det blir ingen grusvei gjennom Dølerud eller Klokkerudalen. Han sovnet stille og fredelig inn 28. mai året etter – tre dager etter den offisielle åpninga av nasjonalparken – i lykkelig visshet om at han barndoms skoger var vernet for evig og alltid!

Epilog

Nye koster i BYM har startet en prosess om en smal trasé (1,5 meter) for gående og sykkelende fra Grønmo via Godlia til Sandbakken vest for områdene som er vernet. Befaringer tyder på at dette kan bli en lykkelig løsning uten store inngrep.

Med speiderne på nasjonalparktur – en hyllest til Østmarkas Venner

Hva: Guidet tur

Hvor: Oppmøte – Bysetermåsan

Hvem: Speiderne og ØV

Når: Søndag 20. september kl. 10.00–16.00

Speiderne inviterer til nasjonalparktur til speiderhytta Totemkoia ved Mosjøen. Dette er en hyllest til sekstiårsjubilanten Østmarkas Venner og et ønske om å knytte nærmere bånd mellom venner og speidere i alle aldre.

Vi legger opp til en tur i spontane patruljer, med praktiske oppgaver til undring og inspirasjon på turen de to kilometerne inn til Totemkoia. Ved Totemkoia blir det lunsj for alle ved bålet. Med ekte speidermeny – både for den lunsjsultne og kakelystne – i anledning jubileet. Ta med egen drikke.

Her kan du ha med venner og kjente, barn og besteforeldre. Vi gleder oss til å legge til rette for en hyggelig dag i skogen – med nasjonalparken som ramme – og med vennskap på tvers av generasjoner. Vi kan love flere smakebiter av speiding. Ta gjerne med kniv. Det er også mulighet for en liten prøvetur i kano.

Vi regner med å avslutte arrangementet tilbake ved Bysetermåsan innen klokken 16.00.

Godt skotøy og klær etter vær – ingen værforbehold!
Vi går i rolig tempo med pauser.

Deltagelse på turen skjer på eget ansvar.
Arrangementet er gratis, men krever påmelding.

For påmelding, se våre nettsider.

Følg med for oppdatert informasjon på www.ostmarkasvenner.no

Arrangementet gjennomføres med støtte fra:

AKERSHUS
FYLKESKOMMUNE

Speiderhytta Totemkoia ble bygget i 1959 og har etter et langt liv nå fått gleden av å ligge inne i Østmarka Nasjonalpark. Foto: Bølrespeiderne

MARKAGRENSA: Byråden vil lage aktivitetssoner i Oslomarka. Det blir en ulykke for østkanten.

Bård Folke Fredriksens korridor

AKTIV: Byråd for igangsettning Bård Folke Fredriksen vil ha såkalte aktivitetssoner i Oslomarka.

FOTO: ARNE OVE BERGG

DEBATT

KRISTIN LUND

Ordfører, Oslomarka

I et intervju med Dagbladet tidligere i sommer klargjorde Bård Folke Fredriksen på en glimrende måte formålet med de foredlitte aktivitetssonene i Oslomarka: Det skal bygges anlegg tilrettelagt for særskilte aktiviteter. Andre markabrukere som ikke er blant de friskeste, sprekste og rikeste kan dermed få redusert tilgang til områdene.

Folke Fredriksen betruer leserne om at det er noe som heter «twinkl», som han vil tilrettelegge for i Marka. En nyttig opplysning til Fredriksen kan være at et sånning hvor stilt utstyr benyttes pr. definisjon ikke lengre vil kunne karakteriseres som «mark». Alle kjente karakteristika vil faktisk mangle. Jeg savner trær, blomster, bær, stoffer og ikke minst

adgang for allmenheten. Dette er for betalende gjester. Alle som har tatt med seg twinkl-pakke sine til Trysm, eller har tatt med seg sine i klærne-parken samme sted, vet hva dette koster. Det er ikke for alle!

Uorganiserte markabrukere tilgodes med «korridorer», hvis de ønsker å bruke randsonen av marka. Det funker kanskje bra for oss med litt ekstra fart på borteveksler eller terrengsykkelen. Slike som koster gjennom randsonen og kan kose seg med god plass og flotte opplevelser når vi har ristet av oss den gemme hop. De andre vil bokstavelig talt stå igjen i Fredriksens korridor. For det er ikke alle forut å legge nærskogen bak seg. Gamle klær ikke dette, barn klær ikke dette, den som er dårlig til beins eller ufer klær ikke dette. Du må være sprek og frisk for å

Fredriksen fremholder at aktivitetssonene rundt Oslomarka er redusert betraktelig. Det er ikke sant. I forslaget som foreligger er mesteparten

av arealet langs Østenaia bydel fremdeles regulert til aktivitetssone. Blant annet er hele Nøklevannskogen avsatt til ikke-formell. Dette er nærskogen til ca. 40 000 innbyggere. Området representerer først og fremst et variert og mye brukt larseskuttløp til den uorganiserte delen av befolkningen. I tillegg benyttes området til trening for alle lokale idrettsklubber.

Her trenes løping, orientering, ski og sykkel. Og det helt uten tilrettelegging og utrustning av andre brukere. Hvis Fredriksen overhodet hadde hatt kjennskap til østkanten i Oslo, ville han vist at skogsmrådet er et av Oslos mest brukte. Lokal badeplass er allerede tilrettelagt for ufer, det samme gjelder den lokale løysky (fjellstasjon). Det trengs ingen aktivitetssoner for å få til dette.

Hvem tenker Fredriksen skal tilgodes på bekostning av andre brukere av område? De med twinkl er det neppe. Området mangler egentlig bakke. Flere lysløyper? Nepp. De vi har vedlikeholdt knapt. Skal de

mange hobbypadlerne i Nøklevann trengtes av profil anlegg? Er det terrengsykkelslag som skal fortrenge oss andre? Og hvem skal i så fall? Er det småbarnsfamilie i nærskogen, de som jigger og gle tar som må vite plass? Alle vi som stikker ut etter jobben med bakka vår, og som teller dager til friidrett? Er det noen min på 85 som skal i korridorene? Hun har sek og passer for så vitt godt til Fredriksen litt nedlatende beskrivelse av den tradisjonelle markabruken. Med to kilometer til Fredriksens korridor, er nok løpet kjørt for henne. Så spe for folkelsen i en bydel med en stor andel av eldre og småbarnsfamilier i befolkningen.

Marka er Oslos viktigste gode, også på østkanten. Befolknings tettheten, og dermed også presset på marka, er imidlertid langt høyere enn vest i byen. På østkanten av byen er nærskogene allerede utsatt for slitasje opp

mot tålegrensen. Kanskje kunne det være en idé å vurdere om aktivitet som krever spesiell utrustning og fortrenge andre brukere burde legges i mindre befolkningstette områder. Slik vil også brukerkonfliktene kunne reduseres. De som trenger anlegg som er spesialtilpasset en spesiell aktivitet vil ikke i samme grad som den uorganiserte delen av befolkningen tilhøre ett lokalmiljø. Slike grupper må dermed sannsynligvis transport for

å komme til tilrette- lagte områder. Kanskje bør det kunne vurderes om ressursterke grupper med kostbart utstyr og stor plassbehov, istedenfor å kjøre til fra hele byen til nærskogen på østkanten til mindre befolkningstette områder.

Det er snart valg. Hvor står du, Raymond – vil du redde Østmarka? Hvis med dere andre? Høyre er skuffende nok på ville veier.

Store seire etter Romeriksporten:

Mobilisering stanset anleggssoner i Marka

Tekst: Bjarne Røsjø

Det borgerlige byrådet i Oslo våren 2014 stilte seg bak et forslag om at nesten 10 prosent av Markas bynære randsoner skulle gjøres om til såkalte aktivitetssoner. Forslaget møtte voldsom motstand og bidro antakelig til at Oslo fikk et nytt og rødgrønt flertall ved kommunevalget året etter – som skroto hele ideen.

Anleggssonene ble flittig debattert i flere medier. Her er Kristin Lunds innlegg i Dagsavisen 14. august 2015, med skarp kritikk av byråden som frontet soneforslaget.

Da styret i ØV i 2014 leste gjennom forslaget til ny kommuneplan for Oslo, trodde de nesten ikke sine egne øyne. Alle med et minimum av Marka-kunnskap om temaet visste jo at de bynære delene av Oslomarka også var de mest brukte. Men her ville byrådet likevel plassere en masse anlegg som åpenbart ikke hørte hjemme i Marka, som ballbaner, klatrevegger, skateboardanlegg og golfbaner. Disse såkalte aktivitetssonene ville fungere som en barriere mellom byen og skogen. De typiske uorganiserte brukerne av Marka, slike som rett og slett bare var ute for å luften eller gå tur, skulle tilgodeses med «korridorer» gjennom anleggssonene for å komme ut i skogen.

ØV skrev en skarp høringsuttalelse og kritiserte byrådet for å ville snikinnføre en utthuling av markaloven, som var blitt vedtatt bare fem år tidligere. Hvis forslaget ble vedtatt i Oslo, kunne det åpnet døren for at også andre presskommuner rundt Oslomarka kopierte ideen.

Vi innledet et samarbeid med Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) og Lillomarkas Venner, og sammen skrev vi blant annet en kronikk som kom på trykk i Aftenposten før høringsfristen gikk ut. Der kalte vi sonene med deres mer beskrivende navn: Anleggssoner.

Det ble etter hvert også opprettet en Facebook-gruppe, en aktivistgruppe og en underskriftsaksjon som fikk massiv oppslutning. ØV støttet helhjertet opp om de nye initiativene.

Motstanden skjøt ny fart

Protestene førte til at Oslo i 2015 kom tilbake med en revidert kommuneplan hvor anleggssonene var redusert, men omfanget og innholdet var fortsatt uakseptabelt. Motstanden skjøt ny fart da de to Østmarka-vennene Kristin Lund og Kjersti Eidem Dyrhaug kom på trykk med bitende innlegg henholdsvis i Dagsavisen 14. august og Dagbladet 21 august.

Motstanden var spesielt sterk rundt Østmarka og i Østensjø bydel, hvor hele Nøklevannskogen var foreslått som aktivitetssone. Lund påpekte at dette var nærskogen til ca. 40 000 innbyggere, og at området allerede var et variert og mye brukt lavterskeltilbud til den uorganiserte delen av befolkningen. Dyrhaug la heller ikke fingrene imellom: «Med et skuldertrekk, og uten innvendinger fra mine lokalpolitikere, vedtar Byutviklingskomiteen å åpne for rasering av et av Oslos mest brukte og elskede naturområder. Og det gjør meg så innmari, innmari trist. Og rasende», skrev hun.

Lokalvalget høsten 2015 endte dårlig for det borgerlige byrådet, mye på grunn av angrepet på Oslomarka. Flertallet i det avtroppende bystyret vedtok likevel kommuneplanen med aktivitetssoner i et møte 23. september. Til tross for at en gruppe Marka-venner hadde overlevert 5605 underskrifter med protester før møtet begynte.

Da Oslos nye makthavere kom til ØVs høstmøte 4. november 2015, lovte de at aktivitetssonene skulle skrotes. Fra venstre: Aktivistene Kristin Lund og Kjersti Eidem Dyrhaug, politikerne Anders Røberg-Larsen og Sunniva Holmås Eidsvold, Kjersti Album fra Naturvernforbundet Oslo sør og MDGs gruppeleder Harald A. Nissen. Foto: Bjarne Røsjø.

Det rødgrønne byrådet skrotet anleggssonene

Kjersti Eidem Dyrhaug ble, sammen med Kristin Lund, invitert til ØVs høstmøte 4. november og holdt et varmt foredrag om bakgrunnen for sitt engasjement. ØV hadde også invitert representanter for partiene i det nye rødgrønne byrådet, og jubelen var stor da Miljøpartiet De Grønnes gruppeleder i bystyret, Harald A. Nissen, gjorde det klart at de ville skrote aktivitetssonene. – Vi satser heller på vern av Marka slik den er i dag, sa Nissen.

Aps byrådssekretær Anders Røberg-Larsen og SVs gruppeleder Sunniva Holmås Eidsvold sluttet seg til Nissens uttalelse, og der-

med var anleggssonene i praksis døde og begravd. Begravelsen tok riktignok lang tid, for formuleringer om aktivitetssoner hang igjen i kommunale dokumenter i flere år framover.

Det blir sannsynligvis lenge til neste gang noen Oslo-politikere prøver å hakke store biter av Oslomarka. Stian Berger Røslund (H) var byrådsleder da anleggssonene ble foreslått, mens Fabian Stang (H) var ordfører. Det var imidlertid byråden for byutvikling, Bård Folke Fredriksen, som gikk foran i kampen for anleggssonene og det kommende valgnerlaget. I januar 2020 gikk han ut av politikken og ble administrerende direktør for Norske Boligbyggelags Landsforbund (NBBL).

Middag og Østmarka-quiz på Mariholtet

Hva: Østmarka-quiz
Hvor: Mariholtet Sportsstue
Hvem: ØV og Mariholtet Sportsstue
Når: Torsdag 8. oktober kl. 18.00-20.00

Østmarkas Venner og Mariholtet Sportsstue ønsker velkommen til en spennende kveld med Østmarka-quiz.

I forbindelse med at Østmarkas Venner fyller 60 år, så prøver vi oss på en ny type arrangement hvor vi ønsker velkommen til Østmarka-quiz og middag i skogen torsdag 8. oktober kl. 18.00–20.00.

Om du ønsker å droppe middagen hjemme, så serveres det viltgryte til kr. 265,- per person. Vegetar og allergener tilpasses ved behov. Dette i tillegg til et smakfullt utvalg bakst, kaker og kioskvarer.

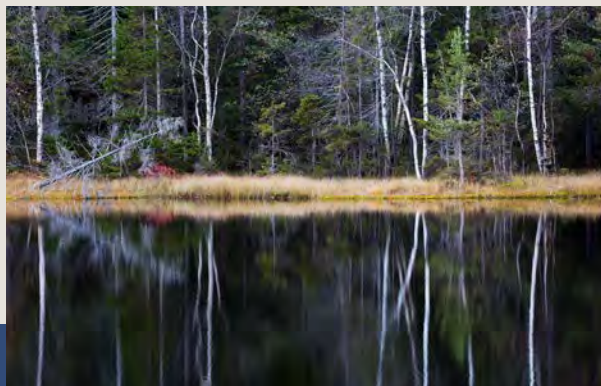
Meld på lag og om dere ønsker mat eller ei til lene@mariholtet.no slik at vi vet hvor mange vi kan forvente.

Det vanker premier til vinnerlaget.

Gratis inngang på arrangementet, og det er åpent for alle.

Følg med for oppdatert informasjon på www.ostmarkasvenner.no

Velkommen!

Arrangementet gjennomføres med støtte fra:

AKERSHUS
FYLKESKOMMUNE

Mariholtputten. Foto: Espen Bratlie.

Det ble heldigvis aldri noen ny skytebane i Østmarka. Kanskje den ville sett ut omtrent som denne skytebanen ved Cuxhaven i Tyskland. Foto: Martina Nolte, Wikimedia Commons 19674252.

Østmarka ble skånet for skytebane ved Godlia

De første planene om ny skytebane for Oslo-området ble lansert i 1973, da teknisk rådmann i Oslo foreslo en bane i skogen øst for Klemetsrud. Allerede året etter bestemte Oslos formannskap at planene om skytebane i Østmarka skulle henlegges. Planene dukket imidlertid snart opp igjen, men i 2015 fikk Østmarka endelig fred.

Tekst: Bjarne Røsjø

Forslaget i 1973 gikk ut på å plassere en skytebane like innenfor der FOD-gården ligger i dag. Da et nytt forslag om hovedskytebane for Oslo-området kom opp igjen i 1985 vedtok Oslos formannskap, med én stemmes overvekt, at det skulle etableres en slik bane ved Godlia – i omtrent det samme området som 12 år tidligere.

ØVs årsberetninger og styreprotokoller viser at skytebanen var en viktig sak i mange år etter dette. Særlig i 1990 nedla styret mye

arbeid i opinionspåvirkning og politisk påvirkning, for å hindre at det ble regulert en skytebane ved Godlia. Protestene fra ØV og andre organisasjoner førte noen år seinere til at bystyret sendte saken tilbake til byrådet, mot Fremskrittspartiets stemmer, og ØVs styre anså dette som en foreløpig seier.

Skytebanen levde sitt eget liv

Men planene om skyting i Østmarka fortsatte å leve sitt eget liv, og i 2003 dukket de opp igjen. Da vedtok bystyret at den eksis-

terende skytebanen i Prinsdalen skulle nedlegges, etter en årrekke med naboprotester på grunn av støy. Nordstrand Skytterlag reagerte med å ville utrede en ny skytebane ved Godlia eller Grønmo. ØVs daværende leder Steinar Saghaug likte ikke ideen i det hele tatt.

- Anleggelse av skytebane ved Godlia eller på Grønmo vil bryte markagrensa og beslaglegge store arealer til vei, skytebane og parkeringsplasser. Skytebane vil medføre ny og uakseptabel støy som vil forplante seg innover i områder som er viktige for friluftsliv og dyreliv, sa Saghaug i et intervju med NRK Østlandssendingen.

Pukkverk ved Åsland ble vedtatt i 2015

I 2004 ble planene om skytebane ved Godlia eller Grønmo forkastet, nettopp av hensyn til Østmarka og markagrensa. Omtrent samtidig dukket et område ved Åsland pukkverk opp som en mulighet, og fem år senere var dette prosjektet kommet så langt at finansieringen var i orden og jobben lagt ut på anbud. Men etter en stor budsjettsprekking i Holmenkollen før VM i 2011, ble det strammet inn og krevd bedre kvalitetssikring av prosjekter.

Dermed stoppet det hele opp, inntil Oslo bystyre vedtok budsjettet for 2015 og bestemte at det skulle settes av 32 millioner kroner i året i tre år fremover – til sammen 96 millioner kroner – for å bygge et nytt skytteranlegg i bydel Søndre Nordstrand. Anlegget skulle plasseres inne i en fjellhall ved Åsland pukkverk, i nærheten av Bjørndal og Jernbaneverkets anleggsområde for Follobanen. Plasseringen inne i fjellet skulle gi så god lydisolering at anlegget i prin-

sippet skulle kunne brukes døgnet rundt uten å forstyrre omgivelsene.

Østmarka-vennene trakk et lettelsens sukk

En av dem som trakk et lettelsens sukk på grunn av dette vedtaket, var ØV-nestoren Oddvar Rolstad (1928–2019). Han hadde så lang fartstid i ØV at han var med på stiftelsesmøtet i 1966, og hadde vært en av de fremste motstanderne av skytebane i Østmarka helt siden han fikk sitt første tillitsverv i organisasjonen i 1978 – som styrets nestformann.

- Jeg har visst vært med på til sammen seks befaringer av de ulike tomtene som ble utredet som mulige skytebaner. Jeg husker at Sverre M. Fjelstad var med på flere av dem, og det var veldig fint å ha ham med på laget. På flere av befaringene var det noen som hadde med skytevåpen, og så var det noen andre som sto på lang avstand i ulike retninger for å bedømme skuddstøyen. Både ØV og Oslo og Omland Friluftsråd kom naturligvis til at ingen av alternativene i Marka var akseptable, fortalte Rolstad til Nytt fra Østmarka nr. 3 i 2015.

- Jeg er veldig glad for at Nordstrand skytterlag nå får en hall de kan bruke til å utøve sin idrett, uten å forstyrre andre. Men jeg er nok enda mer glad for at vi slapp å få en skytebane i Østmarka, tilføyde Rolstad.

Men det ble aldri noe av skytebanen ved Åsland pukkverk. Prosjektet ble stanset av byrådet i Oslo i 2024, etter at prisen hadde økt til 350 millioner kroner. Dermed må skyttere i Oslo sør-regionen benytte seg av andre anlegg.

De to kraftlinjene sørover fra Røykås i Lørenskog skiller lag nordøst for Blåsyna. Bildet viser den vestre delen mot Klemetsrud, der den passerer i søkket mellom Sør-Spinneren og Mellom-Spinneren. Foto: Bjarne Røsjo.

Tapte eller uløste saker 1:

Overkjørt av svær kraftlinje etter ti års kamp

Tekst: Bjarne Røsjo

«Vi er helt overkjørt. Ti års kamp for å bevare Østmarka er kjempet til ingen nytte», sukket Oslo og Omland Friluftsråds leder Erik Sture Larre etter at regjeringen i 1986 vedtok en ny kraftlinje tvers gjennom Østmarka.

Styremedlemmene i Østmarkas Venner (ØV) var like betuttet som Sture Larre. I høstens utgave av medlemsbladet *Nytt fra Østmarka* står det slik, i en usignert artikkel:

«Høsten 1986 sprakte som et fargerikt jubelrop gjennom Østmarka. Jeg husker solblanke dager ved Nordre Skytten, med mild vind i luggen og kaffe på termosen. Utsyn sørover Elvåga, mot grønne lier spettet med flammande bjørkeholt. Likevel ble denne høsten en mørk flekk i Østmarkas historie. Regjeringen vedtok å legge den nye 420 kV kraft-

ledningen gjennom Marka etter det verst tenkelige alternativet: Gjennom Løkebrudalen og over Spinneren».

Saken hadde begynt da ØV-styret allerede i 1971 fikk kjennskap til at energimyndighetene arbeidet med planer om en ny svær kraftlinje på 300 kilovolt (kV) gjennom Østmarka. Det gikk allerede en kraftlinje fra Røykås i Lørenskog gjennom Østmarka og sørover til Tegneby i Vestby, og nå skulle det bygges en ny linje gjennom Østmarka for å skaffe mer strøm til den voksende hoved-

staden. ØV-styret reagerte med forskrekkel-
se og skrev blant annet brev til Kommunal-
og arbeidsdepartementet med sterke advars-
ler mot de nye planene. Også kommunene
Oslo og Lørenskog protesterte mot planene
og mente at det måtte gå an å finne en alter-
nativ trasé utenfor Østmarka.

Det ene forslaget verre enn det andre

Fem år senere sendte daværende Norges vass-
drags- og elektrisitetsvesen (NVE) ut et
høringsforslag til alternative traseer for ny
kraftlinje gjennom Østmarka til Follo og
Skullerud i Oslo. Nå hadde spenningen økt
til 360 kV, og alarmen gikk blant Østmarka-
vennene. – I dette første forslag lanserte NVE
fire trasémuligheter gjennom Østmarka, det
ene verre enn det andre, skrev ØVs tidligere
leder Tor Dagle i 1986, da han oppsummer-
te ØVs arbeid gjennom 20 år i medlemsbla-
dets høstutgave.

ØVs medlemmer og mange andre naturver-
nere mobiliserte kraftig, og i 1979 foreslo
NVE en ny trasé som i det vesentligste gikk
utenom Østmarka. Styret i ØV mente at
dette «byalternativet» kunne aksepteres, men
mange av ØVs medlemmer mislikte alter-
nativet. – Årsaken var den lett forståelige at
en linjeføring gjennom bebygde områder
lett ville være både estetisk skjemmende og
miljømessig ubehagelig, skrev Dagle i sin
historiske gjennomgang.

Foreningens tillitsmenn hadde i den verste
kamptiden på begynnelsen av 1980-årene et
betydelig antall møter med kraftutbyggere
og politikere for å påvirke dem. – Man til-
skrev endog statsministeren og fikk hans hil-
sen tilbake, forteller Dagle. Det var Kåre Wil-
loch (H) som var statsminister på den tiden.

– Nedla tusenvis av arbeidstimer

Det hjalp ikke at Gro Harlem Brundtland
(Ap) erstattet Willoch i mai 1986, og det
hjalp heller ikke å sende en henvendelse til
miljøvernminister Sissel Rønbeck. Regjerin-
gen vedtok høsten 1986 at det skulle bygges
en ny kraftlinje gjennom Østmarka inn til
Oslos østkant. Kraftlinjen ble til slutt opp-
justert til 420 kV – det største som var bygd
i Norge fram til da.

– Tillitsvalgte la ned tusenvis av timer for å
forsøke å overbevise utbygger og politikere
om at det fantes andre alternativer og mer
skånsomme måter å sikre kraftforsyningen,
men uten noe som helst avgjørende resultat,
oppsummerte ØVs daværende leder Steinar
Saghaug i Nytt fra Østmarka i 2010.

I dag går det to store kraftledninger paral-
lelt fra Røykås i Lørenskog gjennom Øst-
marka, henholdsvis med spenningene 300 kV
og 420 kV. Disse skiller vei rett øst for Sør-
Elvåga, hvor den eldste ledningen på 300 kV
fortsetter sørover, passerer øst for Skjeltbreia,
og fortsetter forbi Fjell og videre mot Vestby.
Den nye og større 420 kV-linjen går vestover
mot Klemetsrud, men fikk en litt annen trase
enn opprinnelig tenkt: Den ble flyttet litt
sørover og unngår den villmarkspregede
Løkebrudalen. Fra Blåsyna-området passerer
linjen over Eriksvannsbekken, Klokke-
rudmyrene og Spinneren på veien mot God-
heim og Klemetsrud.

Disse kraftledningene har redusert de inn-
grepsfrie områdene i Østmarka betraktelig,
og er dessuten årsaken til at Østmarka
nasjonalpark er delt i tre. Det går også noen
mindre høyspentlinjer gjennom Østmarka.

Tapte eller uløste saker 2:

Alpinbakke over stakk og stein i Marikollen

Tekst: Bjarne Røsjø

Utbyggingen av Marikollen skisenter i Rælingen har gått over stakk og stein i ti år. Anleggsveien fra Blystadlia til toppen av Marikollen ble mye større enn beskrevet i reguleringsplanen, og selve toppunktet er blitt 17 meter høyere. Dessuten hadde ikke utbyggerne tenkt ordentlig over hvor de skulle hente vann til snøkanonene.

Toppen av Marikollen er blitt fylt opp med så mye masser at høyden er økt med 17 meter. ØV mener at dette ikke er i henhold til reguleringsplanen Foto: ØV.

ØV la ikke fingrene imellom i den første klagen i mars 2017 på utbyggingen i Mari-kollen. I brevet til Rælingen kommune sto det blant annet at «Det som i reguleringsplanen ble beskrevet som en forsiktig turvei, er blitt en bred og stor vei med påkjøring av tusenvis av m3 leirholdig skrapjord, til dels inneholdende rester av bygningsavfall».

ØV påpekte også at turgåere hadde reagert da veitraseen ble hogd ut i august 2016, fordi tømmeret ble kjørt ut via en blåmerket sti som ble påført store skader – uten at DNT ble varslet. Det ble også kjørt ut tømmer med lastbærer i den fredede Kongeveien. ØVs innvendinger førte ikke fram.

Enorm vei skulle være midlertidig

Veien som ble bygget var enorm i bredde og med høye fyllinger, og ØV klaget i flere omganger på at den var mye mer omfattende enn det som var vedtatt i reguleringsplanen. Kommunen svarte at dette var en midlertidig anleggsvei som ville bli redusert i bredde når anlegget var ferdigstilt – men veien er der fortsatt.

Deler av veien ble dessuten bygget utenfor arealet som var avsatt i reguleringsplanen. Dette ble av kommunen forsøkt «ordnet opp i» ved i ettertid å søke om godkjenning av deler av veien etter landbruksveiforskriften, noe det ikke er anledning til. Vi tok opp saken med kommunen i møter og flere brev og sendte også saken til Klima- og miljødepartementet, men fikk til svar at kommunen er reguleringsmyndighet og derfor rette vedkommende angående spørsmål om hvorvidt arbeider innen planområdet er i tråd med vedtatt plan. Dermed var vi like langt.

Da veien var ferdig bygget, begynte Rælingen Skiklub – som drifter anlegget – å motta masser som ble brukt til å utvide skibakken. Før massedeposeringen begynte, var Mari-kollen regnet som Østmarkas sjuende høyeste topp med 370 meter over havet (moh). Nettsiden høydedata.no viser at toppunktet nå ligger på 387,2 moh., som gjør Marikollen til Østmarkas fjerde høyeste topp – etter Barlindåsen, Bjønnåsen og Ramstadslottet.

På grunn av kampen mot Dammyrveien har ØV ikke hatt tid til å følge opp det vi mener er ulovligheter i utbyggingssaken de siste årene, men en endring i markaloven i 2025 har skjerpet kommunens plikt til å forfølge ulovligheter. Siste ord er derfor ikke sagt.

Vil bruke Fjerdingbydammen i snøkanonene

Skiklubben hadde også tenkt å skaffe vann til snøkanonene ved å demme opp den vesle Fjerdingbydammen, men der fikk de «nei» fra Statsforvalteren i 2022. Den åpne myrflaten rundt dammen er nemlig en «rik, åpen sørlig jordvannsmyr», som er en sterkt truet naturtype og levested for flere sjeldne arter, advarte Statsforvalteren.

Kommunestyret i Rælingen avviste 1. november 2023 et forslag om å sende en reguleringsplan for oppdemming av Fjerdingbydammen ut på høring. Kommunen hadde fått Høyre-ordfører og et nytt flertall etter høstens valg, og flertallet ville isteden ha utredning av alternative vannkilder. Da saken kom tilbake til kommunestyret våren 2025 ble det noe overraskende et flertall for å fremme en plan for bruk av Fjerdingbydammen som vannkilde. Dette er nå under planlegging, men det er usikkert om dammen. Den

Fire av Norges fem ambifearter lever i Fjerdingsbydammen, som kan bli demmet opp for å skaffe vann til snøkanonene i Marikollen. Den rødlistede spissnutefrosken er en av dem. Foto: Wikimedia Commons.

kan uansett tidligst realiseres i 2032, ifølge kommunens nettside.

Skiklubb i pengetrøbbel.

Tidlig i 2026 kunne Romerikes Blad fortelle at Marikollen Skisenter står overfor en økonomisk utfordrende framtid. Rælingen Skiklubb hadde søkt kommunen om 703 153 kroner for å dekke kostnader til drikkevann brukt i snøkanonene i 2024. Kommunen hadde allerede bidratt med et årlig driftstilskudd på 575 000 kroner, i tillegg til å dekke vann for rundt 100 000 kroner til langrennsanlegget.

Kommunestyret gikk med på å gi skiklubben 200 000 kroner ekstra i støtte og konstaterte for øvrig at «Dagens vannsituasjon i Marikollen skisenter er uforutsigbar og ikke bærekraftig», som det står i vedtaket. Kommunestyret ba også kommunedirektøren ut-

arbeide et forslag til «kortsiktige og mellomlangsigtede løsninger som kan sikre skisenterets drift fram til en permanent vannløsning er avklart» og legge fram en sak om dette innen utgangen av 2026.

Rælingen skiklubb har hatt store inntekter på grunn av massemottakene siden 2016. Toppårene var 2020 med 9,2 millioner og 2021 med 9,8 millioner i slike inntekter, men i 2025 var det slutt på massemottakene. – Dette sammen med nedskrivinger gjør at vi får et negativt driftsresultat for 2025, står det i skiklubbens årsberetning.

Men klubben er ikke helt blakk: Regnskapet for 2025 viser at klubben hadde bankinnskudd og kontanter for 21,6 millioner kroner og eiendeler verdt 77,2 millioner i 2025 – og et underskudd på 4,9 millioner kroner.

Inn i skogen fra Losby ser det slik ut i april 2026. (Foto: Gunnar Kagge).

Tapte eller uløste saker 3:

Brutal hogst fortsetter i Østmarka

Tekst: Gunnar Kagge og Bjarne Røsjo

Når Østmarkas Venner fyller 60 år er det naturlig å minnes kampene vi har vunnet – men vi skal også huske saker hvor vi ikke har nådd fram. Det pågår fortsatt en omfattende hogst i store deler av Østmarka, uten særlig hensyn til naturverdier og friluftslivets interesser.

Kampen mot omfattende hogst i Østmarka var et av motivene for å stifte Østmarkas Venner (ØV) i 1966. Da ØVs tidligere leder Tor Dagle oppsummerte organisasjonens arbeid i 1986 – etter 20 år – var han optimistisk og mente at skogbrukerne var blitt flinkere til å ta hensyn til skogen som naturmiljø og til friluftsfolkets krav. Men han skrev også følgende:

Men det har vært langt hit. Leser man årsberetninger fra ØV og blar man i arkivene, dukker konflikt på konflikt med skogbrukets folk opp. I de første årene er syndebukkene oftest å finne i Oslo skogvesen. Det dreier seg om uvetting hugst, ødeleggelse av stier og løyper, utdrenering av våtmiljøer og bygging av stordimensjonerte skogsbilveier. I de senere år har ØV ofte måttet rette søke-

lyset mot skogsdriften i Losbymarka og på Enebakk-siden.

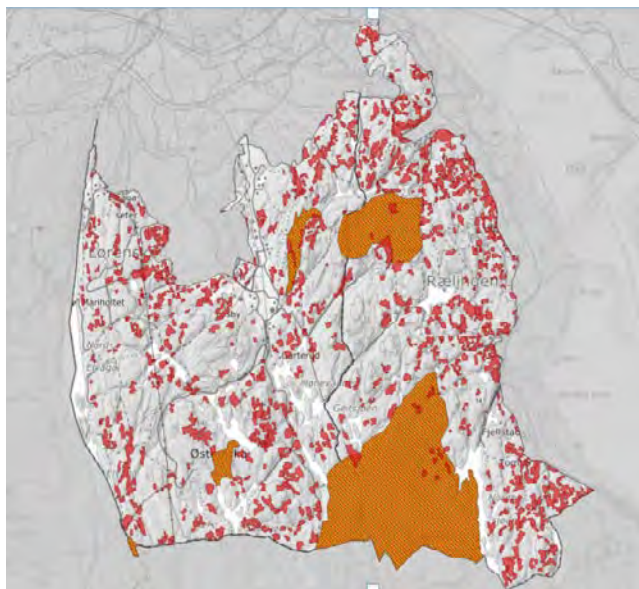
Et skremmende eksempel på selvtekt i skogen representerte byggingen av en skogsbilvei i Badstudalen, i Losbyskogen. Veien var ikke tillatt bygget, og eieren ønsket åpenbart å stille samfunnet overfor et fullbyrdet faktum ved at han startet byggingen innenfra, slik at ingen skulle oppdage det før veien var ferdig. Det skjedde da også. Landbruksdepartementet anmeldte saken til politiet, men Romerike politikammer sov seg gjennom saken og henla den deretter.

Verst i Lørenskog og Rælingen

Hogsten i Østmarka har gått i bølger i de 40 årene etter Dages oppsummering, men de siste årene har vi opplevd en bølge med mange store og til dels brutale hogster fordi tømmerprisene er høye. Forholdene er verst

i Lørenskog og Rælingen, hvor det felleskommunale landbrukskontoret godkjente alle hogstøknadene de mottok i både 2024 (61 i tallet) og 2025 (89). Det meste er flatehogst. Landbrukskontoret legger ensidig vekt på skogeiers ønsker, mens naturmangfold, friluftsliv og naturopplevelse tillegges liten vekt.

For å synliggjøre hvordan hogstene de siste årene påvirker naturen, har Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) bistått Østmarkas Venner med å plote inn hogster i Østmarka på kart. Kilden er Miljødirektoratets kartdata. Fra de populære utfartsstedene i Lørenskog og Rælingen er det knapt mulig å legge ut på tur uten å gå i skog som er merket av hogst. Ofte er eldre, variert og spennende skog erstattet av det som kalles plantasjeskog og granåkere. I skogbunnen er det gjerne tydelige spor etter de tunge hogstmaskinene.

Røde felt viser flate/
frøstillingshogster i
Lørenskog og Rælingen
fra 1996–2024. Orange felt
viser områder vernet etter
naturmangfoldloven. At
det er markert hogster i
verneområdene, skyldes
at de ble vernet etter at
det ble hogget der. Kilde:
Miljødirektoratets kartdata.

Kartene viser hvordan nærskogene for store deler av landets tettest befolkete område er hogget ned. Det betyr langt kjedeligere naturopplevelser for barn og andre som ikke kommer seg langt inn. Selv i hjertet av Marka møter de sprekeste vandrerne store flater som er hogget ned. Som Gunnar Kagge skrev i artikkelen på våre nettsider: Når alle hogster får grønt lys, blir skogen grå.

Fritt fram i Enebakk

Når det gjelder hogster i Enebakk-delen av Østmarka, har vi ikke kunnet etablere de samme rutinene som i Oslo, Lørenskog og Rælingen for å bli varslet om godkjente hogstplaner. Dermed er det vanskelig for oss å reagere før hogstene er gjennomført.. Store deler av Østmarkas randsone i Enebakk –fra Bindingsvann i vest via Ekebergdalen til Flateby i nord – ligger dessuten utenfor markagrensa. Hovedutfordringen

er derfor at store deler av skogen i Enebakk ikke omfattes av markaforskriften som regulerer skogbruket.

I praksis betyr det at skogeierne ikke behøver å søke om tillatelse til å hogge, og at det ikke er begrensninger med hensyn til størrelsen på hogstflater eller særskilte krav om å ta hensyn til natur- og opplevelsesverdier. Konsekvensene av dette er allerede blitt mange og svært synlige.

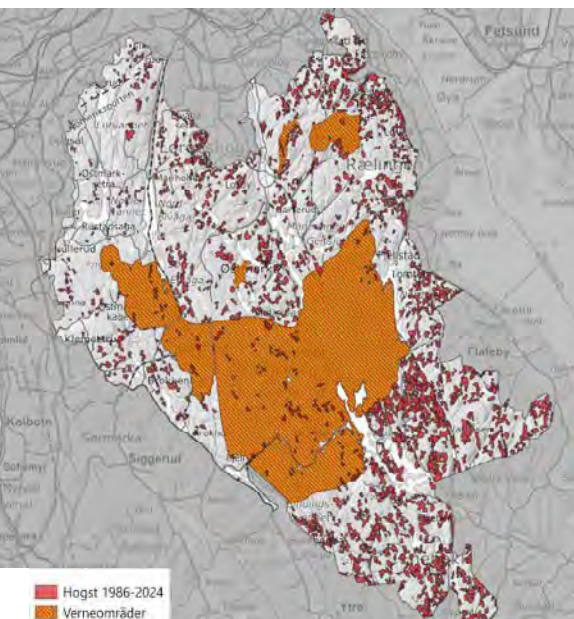
Eierne av Børter gård ble politianmeldt for ulovlig hogst både i 2007 og 2021, men begge sakene ble henlagt fordi slike saker blir for-eldet etter to år – og vi oppdaget dem for sent.

Vern av kommunal skog

Det felleskommunale landbrukskontoret som godkjenner alle hogster i Lørenskog og Rælingen, har også Oslos del av Østmarka som sitt ansvarsområde. Oslo kommune har vist seg som en ansvarlig skogeier som prioriterer opplevelsesverdier og biologisk mangfold fremfor økonomisk avkastning. Vi har likevel hatt flere innvendinger mot kommunens hogst i nærskoger som grenser direkte til boligområder og er den viktigste arenaen for hverdagsfriluftslivet.

Og så må vi ikke glemme det viktigste: Østmarka nasjonalpark og friluftslivsområde ble opprettet 10. november 2023 og er nå i ferd med å bli utvidet. Vernet er nesten utelukkende basert på kommunalt eid skog.

Også i Enebakk hugges det svært mye, bildet viser hogster de siste 40 årene.
Kilde: Miljødirektoratets kartdata.

I dette trolske og nær uberørte terrenget øst for Elvåga vil Losby Bruk AS bygge en skogsbilvei for opptil 24 meter lange trailere. Foto: Bjarne Røsjø.

Venter på en løsning:

Statsforvalteren kjører lang omkamp for å tillate Dammyrveien

Tekst: Bjarne Røsjø

Venner av Østmarka vant en stor seier da Sivilombudet kom med en viktig avgjørelse i mars i år: Statsforvalterens vedtak om å tillate byggingen av den omstridte Dammyrveien øst for Elvåga var ugyldig. Dessverre valgte Statsforvalteren å gå til omkamp med juridiske krumspring, og nå ligger saken i Landbruksdirektoratet.

Styremedlemmene i Østmarkas Venner (ØV) grøsset nedover ryggen da de leste planene om Dammyrveien første gang i begynnelsen av juli 2022. Her skulle det bygges en nesten fire kilometer lang skogsbilvei for opptil 24 meter lange tømmer-trailere, med parkeringsplasser, snuplasser, velteplasser og møteplasser; tvers gjennom det kuperte og nærmest uberørte området i hjertet av Østmarka øst for Elvåga. Veien skulle være mellom 4 og 6,5 meter bred, med grøfter, høye skjæringer og massive fyllinger i tillegg – og et 20 meter bredt flatehogst-belte på begge sider.

ØV protesterte allerede tre dager senere mot at det regionale landbrukskontoret hadde sendt en så alvorlig sak på skinnhøring i fellesferien, og protesten førte til at høringsfristen ble utsatt. Deretter var det bare å brette opp ermene. ØV sørget for å gjøre saken til tema i valgkampen fram mot kommunevalget høsten 2023, og da Dammyrveien omsider kom til politisk behandling i mai 2024 viste det seg at motstanden mot det voldsomme veiprojektet var stor. Bare ni av 47 politikere stemte for veibyggingen: Seks fra Fremskrittspartiet, to fra Senterpartiet og en utbryter fra Høyre.

Politikerne skjerpet nei-vedtaket

Losby Bruk klagde på vedtaket, men kommunestyret sto på sitt og skjerpet nei-vedtaket i et nytt møte i september. Politikerne i Lørenskog har ingen tradisjon for å protestere mot søknader om hogst og veibygging i kommunens del av Østmarka: Både i 2024 og 2025 ble alle hogstsøknader i kommunen godkjent. Men planene om Dammyrveien ble for voldsomme fordi veien ville ødelegge viktige landskapsverdier, friluftslivsverdier og naturverdier.

Men så kom den store kalddusjen: I februar 2025 bestemte Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus seg for å overkjøre to klare vedtak i Lørenskogs kommunestyre. Losby Bruk tillatelse til å bygge veien, uten at kommunestyret fikk anledning til ny behandling.

ØV og Naturvernforbundet (NNV) mobiliserte sin beste juridiske ekspertise og klagde Statsforvalterens vedtak inn for Sivilombudet, som i mars 2026 kom med skarp kritikk av Statsforvalteren. Ombudet kom til at Statsforvalterens vedtak om å godkjenne Dammyrveien brøt med landbruksveiforskriften og dermed også med forvaltningsloven, og derfor vart ugyldig.

Statsforvalterens underlige omkamp

Dette førte til at Statsforvalteren 19. april i år opphevet sitt eget vedtak om å tillate at veien skulle bygges. Kommunestyrets vedtak skulle også oppheves, slik at saken i prinsippet kunne bli behandlet på nytt i kommunestyret. Men det nye vedtaket inneholdt også et juridisk krumspring som har fått mange til å riste på hodet: Statsforvalteren ga Losby Bruk anledning til å klage på opp-

hevelsesvedtaket! Losby Bruk reagerte naturligvis med å klage, og den klagesaken ligger nå til behandling i Landbruksdirektoratet.

Dette virket ikke særlig logisk: Hvorfor skulle skogeieren få anledning til å klage på opphevelsen av et ugyldig vedtak? Til alt overmål har Statsforvalteren anmodet kommunestyret i Lørenskog om å *avvente* sin fornyede behandling til klagesaksbehandlingen er foretatt i Landbruksdirektoratet. Dermed har Statsforvalteren i praksis lagt til rette for at Dammyrveien nok en gang skal godkjennes over hodet på kommunestyret i Lørenskog – denne gangen av Landbruksdirektoratet.

ØV og NNV mener at Statsforvalteren ved sin behandling av saken i praksis har unnlatt å rette seg etter Sivilombudets uttalelse. Organisasjonene har protestert til Landbruksdirektoratet og påpekt at påfunnet med å gi Losby Bruk klagerett mangler et rettslig grunnlag. Landbruksdirektoratet bør forelegge spørsmålet om klagerett for Justis- og beredskapsdepartementets lovavdeling, slik det er praksis for i saker som gjelder forvaltningsloven.

ØV og NNV mener at kommunestyret i Lørenskog har en åpenbar rett til å behandle Dammyrveien en gang til. Da kan alle parter i saken – også Losby Bruk – få en klagerett som er hjemlet i lovverket. Landbruksdirektoratet har varslet om at det ikke kan forventes et svar før i løpet av september, på grunn av stor saksmengde, og der står saken i skrivende stund.

Losby Bruk AS eies av 11 privatpersoner hvorav de fleste bor i Oslo.

Guidet tur langs Elvåga til Dammyr

Hva: Guidet tur

Hvor: Oppmøte – Ekerud utfartsparkering

Hvem: Jan Olav Haugen og ØV

Når: Lørdag 12. september kl. 10.00

Vi inviterer til guidet tur langs Elvåga til Dammyr. Vårt tidligere styremedlem Jan Olav Haugen, sammen med Michael Bugjerde og Kjell Erik Sandberg, tar oss med på tur denne dagen.

Turen går på østsida av Nord-Elvåga og opp til Dammyr. Derfra videre forbi Igletjern og stien ned mot Bjørndalen og retur Ekerud. Mesteparten av turen går på ordinær skogssti – både flatt og bratt, litt av turen på lysløype/grusvei, en kort strekning på litt våt sti (Dammyr). I tilfelle veldig vått kan turen bli justert. Turen er ca. 13 km, og vil ta 4–5 timer inkludert pauser.

Ta med mat og drikke, sitteunderlag og noe ekstra klær i sekken.

Godt skotøy og klær etter vær – ingen værforbehold!

Vi går i rolig tempo med pauser.

Deltagelse på turen skjer på eget ansvar.

Arrangementet er gratis, og det er ingen påmelding.

Følg med for oppdatert informasjon på www.ostmarkasvenner.no

Kollektivtransport: Buss til Glenneveien, gå ca. 15 min. inn Bjørndalsveien.

Arrangementet gjennomføres med støtte fra:

AKERSHUS
FYLKESKOMMUNE

Et av mange flotte områder vi passerer på turen. Foto: Jan Olav Haugen.

Førjulstreff på Sandbakken

Hva: Julegrøt og noe attåt
Hvor: Sandbakken Sportsstue
Hvem: Østmarkas Venner i samarbeid med Sandbakken Sportsstue
Når: Torsdag 3. desember kl. 18.00.

Østmarkas Venner ønsker velkommen til førjulstreff på Sandbakken.

Vi byr på julegrøt og en hyggelig markaprat fra kl. 18.00.

Program annonseres på våre nett- og Facebook-sider når det nærmer seg.

På grunn av begrenset antall plasser er arrangementet forbeholdt våre medlemmer.

Arrangementet er gratis, men vil kreve påmelding.

Påmelding legges ut på våre nettsider 15. november.

Velkommen!

Arrangementet gjennomføres med støtte fra:

AKERSHUS
FYLKESKOMMUNE

*Stemningsfullt
på Sandbakken.
Foto: Sandbakken
Sportsstue.*

NORGE P. P.

Returadresse:
Østmarkas Venner,
Postboks 85 Nordstrand
1112 Oslo

Østmarkas Venner **60** år

Arrangementer 2026

Dato	Arrangement
12. september	Guidet tur langs Elvåga til Dammyr med Jan Olav Haugen
20. september	Med speiderne på nasjonalparktur – en hyllest til Østmarkas Venner
8. oktober	Middag og Østmarka-quiz på Mariholtet
10. november	Østmarkas Venner 60 år – i Bøler kirke
3. desember	Førjulstreff for medlemmer på Sandbakken

Arrangementene gjennomføres med støtte fra:

AKERSHUS
FYLKESKOMMUNE

Støtt Østmarkas Venner via Grasrotandelen

ØSTMARKAS VENNER

Organisasjonsnummer: 871278202

32774871278202